

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

7

Sofokles

FİLOKTETES

Türkçesi: Şükran Yücel

PHILOCTETES

Uyarlayan: Bengi Heval Öz

**Mitos
Boyut**

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 293

SOFOKLES / FILOKTETES

*Bu kitaptaki oyunun Fikir ve Sanat
Eserleri Yasasından ve yasalardan
kaynaklanan tüm hakları
yazar ve çevirmenine aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oyunması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
oyundan yararlanmak isteyen
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
özgün Filoktetes için
çevirmeni Şükran Yücel'e
uyarlama oyun için oyunu
uyarlayan Bengi Heval Öz'e
başvurmaları zorunludur.*

*Çevirinin ve uyarlamanın Türkiye Yayın Hakları:
© TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2008*

*Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 293
Sofokles / Filoktetes
1. Basım: 2008*

*Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20
www.yeniguvenmatbaasi.com*

*TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Ağa Çırağı Sok. 7/2 Gümüşsuyu-Beyoğlu, 34437 İstanbul
Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: temyapim@yahoo.com – mitosboyut@gmail.com
Web: www.mitosboyut.net*

SOFOKLES

FİLOKTETES

[Özgün Metin]

Türkçesi

Şükran Yücel

•

PHILOCTETES

BİR MEDENİYET ENTRİKASI

[Uyarlama Metni]

Uyarlayan

Bengi Heval Öz

İÇİNDEKİLER

İki Filoktetes / T. Yılmaz Öğüt, ... 5

Önsöz / Şükran Yücel, ... 7

Filoktetes (Özgün metin), ... 11

Filoktetes -Bir Medeniyet Entrikası (Uyarlama metin), ... 85

Tiyatro-Z'nin Filoktetes Başarısının Önemi / Yılmaz Onay, 119

İKİ "FİLOKTETES"

T. Yılmaz Öğüt*

Elinizdeki kitapta iki ayrı *Filoktetes* oyunu bulunuyor. Antik Yunan klasiklerinden olan ve **Sofokles**'in 85 yaşındayken yazdığı bu eser, sanatsal anlamda yazarın en yetkin oyunlarından biridir. Oyun, günümüzde ve bütün çağlar boyunca, egemen güçlerin çıkarları için, entrikalarla hakkaniyeti, adaleti bir tarafa bırakma tutumlarını açıklayan çarpıcı bir temaya sahip bulunmaktadır.

İstanbul'da kurulu Tiyatro Z topluluğu, **Sofokles**'in bu oyunundan yola çıkarak yaptığı dramaturji çalışması ile, 16. İstanbul Tiyatro Festivali'nde sunduğu aynı adlı oyun, günümüzde halen dünyanın birçok yerinde süren savaşların geri planındaki gerçek nedenlerin anlaşılmasını vurgulayan çok başarılı bir yapım olarak sergilendi. Antik bir oyundan günümüzdeki benzer çirkinliklere, çok kullanılan bir deyimle, ayna tutan bu eseri, hem kendi özgün yapısıyla, hem de Tiyatro Z'nin yaptığı dramaturji çalışmasının metni ile tiyatro dünyamıza kazandırmayı düşündük.

Özgün metni **Şükran Yücel**, aslına uygun, manzum olarak çevirdi; oyundaki bazı kişi ve olaylar konusunda dipnotlar düzenledi; bir de Önsöz yazdı. Uyarlama metni hazırlayan **Bengi H. Öz**, sahnelenen metnini bize, dolayısıyla tiyatroseverlere, karşılık beklemeden sundu; kendisine ve grubuna teşekkür borçluyuz.

Yunanca, Rusça, Çince gibi Latin alfabesi kullanmayan dillerde kişi ve eser adlarının bizim literatürümüzde iki tür yazılışı bulunuyor. Biz yayınevi olarak bu adları Türkçe'de okunuşu gibi yazmayı yeğliyoruz. Zira bu adlar İngilizce'de Fransızca'da Almanca'da kendi kurallarına göre yazılıyor.

* Yayınevi yöneticisi.

Uyarlama oyunda Tiyatro Z, İstanbul Tiyatro Festivali 'uluslararası' bir festival olduğu için, oyunun adını İngilizce'de olduğu gibi yazmayı yeğlemiş; bu nedenle uyarlama oyunun adını (yalnızca kapak adını), onların kullandığı biçimde muhafaza ettik.

Bu kitaptaki çalışmanın, yeni ve özgün uyarlamalara yol açacak yararlı bir işlev üstlenmesini diliyoruz.

Çevirmen'den

ÖNSÖZ

FİLOKTETES ADINDA BİRİ

Şükran Yücel

16. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nde izlediğim Tiyatro Z'nin "*Philoktetes: Bir Medeniyet Entrikası*" adlı oyunuyla hayatıma Filoktetes adında biri girdi.

Aslında Filoktetes yabancımız değildi, ama nedense adını ve hikâyesini bilmiyorduk. Filoktetes'i bir tragedya kahramanı olarak bu kadar geç tanımamız, biz tiyatroseverler için bir eksiklikti. Oyunu anlamlı bir biçimde uyarlayan **Bengi Heval Öz**'ün önerisiyle *Filoktetes*'i daha yakından tanıma fırsatı bulduğum için mutluyum. Onu tanımasaydım, tiyatroya bakışım eksik kalacaktı. **Sofokles**'in seksen beş yaşında yazdığı bu tragedya, hem içerik hem de teknik olarak güçlü bir oyun, gerçek bir başyapıt. Dili ustaca kullanılmış. Karakterler ve Koro çok yetkin bir biçimde işlenmiş. Oyunun entrikası çok iyi geliştirilmiş.

Her yıl gerçekleştirilen Dionüsos oyun yarışmasında MÖ.409'da aldığı Birincilik Ödülü'nü fazlasıyla hak ediyor.

Filoktetes'in adına farkında olmadan *İlyada*'da rastlamış olabilirsiniz. **Homer**os *İlyada*'da şöyle söz eder ondan:

"İyi ok atan Filoktetes'in buyruğundadır yirmi gemiyle.

Binmiş her gemiye elli kürekçi,

Hepsi de okla savaşmasını iyi bilen erler.

Ama Filoktetes kutsal Lemnos Adasında

Yatar korkunç acılar içinde;

Akha oğulları bıraktılar adada onu,

Bacağında yara açmış uğursuz bir deniz yılanı,

Kıvrır durur orda acıdan.

Özleyecekler birazdan Kral Filoktetes'i Argoslular"

Büyük ozan ne güzel özetlemiş Filoktetes'in hikâyesini, üç-beş dizede. Ondan dört yüzyıl sonra yaşayan ustalar, **Aiskhülos, Euripides ve Sofokles**, bu üç-beş dizeden birer tragedya çıkarmaz mı?

Aiskhülos'la Euripides'inkileri okuma fırsatı bulamadım, ama Sofokles'in yazdığı *Filoktetes*, pek çok yönden benzersiz bir ustalık ürünü. Keşke diğer *Filoktetes*'ler de dilimize çevrilse de, aynı hikâyeyi farklı bir yaklaşımla yazmanın örneklerini karşılaştırma olanağı bulabilsek. **Sofokles**, önceki Filoktetes'lerden farklı olarak, **Homeros'un** zamanında bile gelişmiş bir ticaret merkezi olarak anlatılan Lemnos'u (Limni), oyununda ıssız bir ada olarak anlatmış. Bu da ona Filoktetes'in dramını daha yoğun olarak hissettirme olanağı veriyor. Üstelik biz dünya edebiyatında ıssız adada kalan ilk kahraman olarak Robinson Crusoe'yu bilirdik. Filoktetes, hasta ayağıyla, ondan yüzyıllar önce ıssız adada on yıl yaşamayı başaran bir kahraman olarak karşımıza çıkıyor.

Akhilleus gibi cesur ve güçlü kahramanların yüceltildiği bir çağda sürgün edilmiş ve dışlanmış, hor görülmuş ve ötekileştirilmiş bir kişi, "kahraman" olarak öne çıkarılıyor ve Troya'yı fethetmek için onun yardımına ihtiyaç duyuluyor. Bu açıdan da, *Filoktetes* bir ilk olmalı. **Sofokles'in** aynı yıl (M.Ö. 409) yazdığı *Oidipus Kolonos'ta* adlı oyunu da Thebai şehrinden sürgün edilen gözleri kör Oidipus'un kızı Antigone'nin yardımıyla Atina yakınlarında Eumenidler'in korusuna gelişini anlatır. Sofokles'in son oyunları olan bu iki tragedya, onun yalnızlık ve ölüme yaklaşma korkularını da dile getiriyor.

Filoktetis'in Bize Yakınlığı

Filoktetes, bize çok yakın bir coğrafyada, Limni Adasında geçiyor. Anadolu'nun tarihini yakından ilgilendiren Troya Savaşı'nın kaderi söz konusu. Bu efsane, Akhalar'ın Troya'yı zapt etmesinin arka planını anlatıyor bize. Ünlü Truva atı or-

taya çıkmadan önce, Anadolu'nun bu zengin kentini nasıl yağmalayacaklarını hayal ediyor Akhalar.

Entrikalarıyla ünlü Odüsseus, on yıl önce Troya seferi henüz başladığında ayağı bir deniz yılanı tarafından sokulan Filoktetes'i, yarası iğrenç kokular saçtığı ve çığlıkları savaşçıların moralini bozduğu için Limni Adasına tek başına terk etmiştir. Kâhin Helenos'un Filoktetes'te bulunan Herakles'in zehirli okları olmadan Troya'yı ele geçiremeyecekleri yolundaki kehanetinden sonra, yanına Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'u alarak Limni Adasına döner. Amacı, Filoktetes'te bulunan oku ve yayı almaktır. Bunun için Neoptolemos'tan yalan söyleyerek Filoktetes'i kandırmasını ister. Amaca erişmek için yalan söylemek doğru mudur? Aynı zamanda politik bir oyun olan *Filoktetes*, güncel siyasetin bu önemli konusunu ahlaki açıdan sorgular.

Filoktetes'te, Neoptolemos'un denizcilerinden oluşan Koro, aynı zamanda Neoptolemos'un vicdanını dile getirir. Başından beri, Odüsseus'un yöntemleri konusunda kuşkuları olan Neoptolemos, Filoktetes'i tanıdıkça ona acımaya başlar. Babası Akhilleus'un soylu adını kirlettiği duygusuna kapılır. Oyunda babadan oğula geçen soyluluk, cesaret, doğruluk, dürüstlük gibi erdemler büyük önem taşır. İnsanoğlu iki büyük gücün etkisi altındadır: Tanrılar ve atalar. Tanrılar insanların kaderini çizmektedir, ama gene de insanoğlunun da, babasının yolunda giderek, doğruyla yanlış arasında seçim yapma şansı vardır. Buna karşın, *Filoktetes*'te oyunun finalini *deus ex machina* ile gerçekleştiriyor Sofokles. Gökten inen tanrı Herakles gösteriyor Filoktetes'in gitmesi gereken yönü.

Bengi Heval Öz, uyarlamasında bu finali değiştirerek, yeni bir boyut kazandırıyor oyuna. Oyunun aslıyla uyarlamasını karşılaştırmının, tiyatroseverlere yeni düşünsel zenginlikler kazandıracağını düşünüyorum. Okurlara

mitolojinin dünyasında iyi yolculuklar diliyorum.

Mitler, gerçekleri o kadar güzel anlatıyor ki, fazla söze gerek yok. Politikada o günden bugüne değişen bir şey yok.

SOFOKLES

FİLOKTETES

[Özgün Metin]

Türkçesi

Şükran Yücel

KİŞİLER:

ODÜSSEUS,
NEOPTOLEMOS
FİLOKTETES
HAFİYE
TÜCCAR
HERAKLES
KORO

Laertes'in oğlu ve İthaka Kralı
Akhilleus'un oğlu
Poias'ın oğlu
Odüsseus'un denizcisi,
Kılık değiştirmiş Odüsseus
Neoptolemos'un denizcileri

ODÜSSEUS

Bu deniz kıyısı...

Bu sahil..

Burası denizin kucakladığı

Limni Adası¹.

Basmamıştır insan ayağı

Ne de yaşar kimse burada.

Sen, Yunanlar'ın en soylusu

Akhilleus'un oğlu Neopteleemos².

İşte burada bıraktım ben

komutanlarımla emriyle

Poias'ın Meloslu oğlunu³

ayağında irin kapmış yarasıyla...

Tüyler ürperten uğursuz feryatları

kapladığında karargâhı,

Tanrılara nasıl ibadet edebilirdik?

Şimdi yeri değil bunları konuşmanın,

Sırası değil uzun nutuk atmanın.

Aman fark etmesin burada olduğumu

Yoksa suya düşer

onun için kurduğum tuzak.

Senin görevin, yardım etmek bana ayrıntılarda

Git ara şimdi, kayalıklarda

Yazları iki kapıdan tatlı bir meltemin estiği

İki ağızlı bir mağara kapısı

Kışın ikisi de güneşe bakan.

Küçük bir kaynak göreceksin, hemen altında.

Hadi git şimdi yavaşça.

Hâlâ oradaysa, haber ver bana,

Hikâyenin gerisini anlatırım sonra.

Göreceksin hedefimiz aynı.

NEOPTOLEMOS

Odüsseus, efendim, söz ettiğiniz yer
uzak değil. Hiç değilse, görebiliyorum o mağarayı.

ODÜSSEUS

Aşağıda mı, yukarıda mı?

NEOPTOLEMOS

Yukarıda. Ayak sesi yok.

ODÜSSEUS

Dikkat et, uyuyor olmasın, içeride.

NEOPTOLEMOS

Barınak gibi ama bomboş- hiç kimse yok.

ODÜSSEUS

Hiçbir izi yok mu, yaşayan birisinin?

NEOPTOLEMOS

Yapraklardan bir yatak, ezilmiş, üstünde biri yatmış gibi.

ODÜSSEUS

Başka bir şey yok mu, dam altında?

Terk mi edilmiş tümüyle?

*(Neoptolemos sahne yükseltisinin üstündeki mağaraya
girer ve etrafına bakınır)*

NEOPTOLEMOS

Tahta bir kap... acemi bir elden çıkma... yakacak odun
biraz da.

ODÜSSEUS

Bunlar onun olmalı- varı yoğu bu besbelli.

NEOPTOLEMOS

Bir de: pis kokulu paçavralar asılmış oraya buraya.

ODÜSSEUS

Burada yaşıyor kesin. Kendisi de yakınlarda olmalı.

Hasta ayağıyla nereye gidebilir ki?

Azık aramaya çıkmıştır belki,

Acısını alacak bir bitki bulmaya.

Adamını keşfe çıkart ki, üstümüze gelmesin aniden.

Tüm Yunanlar içinde, o en çok benim peşimde.

(Sessiz gemici nöbet tutmak üzere mağaranın doğru girişine yürür.)

NEOPTOLEMOS

Gözcümüz nöbette, merak etme.

İstedğin bir şey varsa, söyle.

ODÜSSEUS

Akhilleus'un oğlu,

Üstlendiğin bu işte,

Davranmalısın tüm asaletinle,

Gücünle değil sadece,

Yeni bir şey duyarsan,

Bana hizmet etmelisin.

Benim buyruğum altındasın, unutma.

NEOPTOLEMOS

Buyruğunuz nedir, söyleyin?

ODÜSSEUS

Filoktetes'in aklını çelmelisin, sözlerinle

Kim olduğunu sorduğunda, doğruyu söyle

"Akhilleus'un oğluyum," de,

sonra...

Akha donanmasını terk edip evine döndüğünü söyle,

Senin de yüreğin doludur kinle.

Seni evinden ayırmak için övgüye boğup,

kandıranlara

Troya'yı ancak sen zapt edebilirsin diye,

Hakkın olan baban Akhilleus'un silahlarını istediğinde

Senden esirgeyip Odüsseus'a verdiler diye,

Yüreğin kin bağlamıştır hepsine.

Benim için ne dersen de,

En iğrenç şeyleri bile.

Alınmam gücenmem hiç.
 Bunu yapmazsan eğer,
 Yunanlar'ın sonu felakettir.
 Bu adamın okuyla yayını ele geçiremezsek,
 Troya'yı almayı unut!

Senin korkmana gerek yok, bu adamla konuşurken,
 Benim için neden tehlikeli dersin,
 kulak ver şimdi diyeceklerime:
 Sen yoktun Troya'ya yapılan ilk seferde.
 Verilmiş sözün yok hiç kimseye.
 Benim içinse tam tersi.
 Oku elindeyken beni görürse,
 ölmüş bil beni,
 Tabii, yardımcım olarak seni de.
 Hemen plan yapmalıyız acele
 Karşı konulmaz silahlarını nasıl çalacaksın?
 Yalan söylemek sana göre değil, bilirim,
 ne de komplo kurabilecek birisin,
 gene de
 zafer öyle tatlı bir şeydir ki,

göze almak gerek her şeyi.
 Dürüst olmayı bırak, başka sefere.
 Kısacık bir gün için utanmayı unut.
 Buyruklarıma uymaya bak
 Sonra adın anılacak
 ölümlülerin en şereflişi olarak.

NEOPTOLEMOS

Laertes'in oğlu, değil yapmak, bunları dinlemek bile
 Sızlatır yüreğimi.
 İhanet yoktur kanımda,
 Babamdan kalmadı bu bana.
 Bırak, adamı gücümle tutsak alayım,

Başvurmadan hile hurdaya.
Nasıl dirensin ki bize, tek bacağıyla?

Emrinizde olsam da,
hain olarak anılmak istemem.
Dürüst olmayan bir zafer kazanmaktansa,
Soylu bir yenilgiyi yeğlerim.

ODÜSSEUS

Soylu babanın oğlu.
Ben de gençken, senin gibi
silahıma davranırdım, konuşmaktansa.
Ama anladım tecrübem arttıkça,
Dildir ölümlülere hükmeden, eylem değil.
(*Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır. ÇN*)

NEOPTOLEMOS:

Peki ne söylememi istiyorsun ona?

ODÜSSEUS

Ona bir oyun oynamanı istiyorum.

NEOPTOLEMOS

Neden ikna etmeye çalışmıyoruz?

ODÜSSEUS:

Dik kafalıdır, dinlemez kimseyi,
onu kaba kuvvetle yenmense imkânsız.

NEOPTOLEMOS

Nedir onu bu denli güçlü yapan?

ODÜSSEUS

Mutlak ölüm getiren okları.

NEOPTOLEMOS

Yanına yaklaşmak bile tehlikeli mi?

ODÜSSEUS

Onu hileyle kandırmadıkça...

NEOPTOLEMOS

Yalan söylemek utanç verici, değil mi sizce?

ODÜSSEUS:

Yalan, güvenlik için gerekliyse, hayır.

NEOPTOLEMOS

Yüzünüz kızarmadan nasıl söylersiniz böyle?

ODÜSSEUS

Yararın varsa, vicdana gerek yoktur.

NEOPTOLEMOS

Onun Troya'ya gelmesinin bana ne yararı olacak?

ODÜSSEUS

Sadece onun oklarıyla zapt edebiliriz Troya'yı.

NEOPTOLEMOS

Troya'yı benim fethedeceğimi söylemiştiniz.

ODÜSSEUS: Ne sen o oklar olmadan alabilirsin Troya'yı, ne de oklar sensiz.

NEOPTOLEMOS

Öyleyse bu oklar mutlaka ele geçirilmeli.

ODÜSSEUS

Başarırsan, iki ödül bekliyor seni.

NEOPTOLEMOS

Nedir onlar, bilirim daha çabuk geçerim harekete.

ODÜSSEUS

Hem zeki hem de yiğit olarak nam kazanacaksın.

NEOPTOLEMOS

Yapacağım o zaman, utanma duygumu bir kenara
koyarak.

ODÜSSEUS

Söylediklerimin hepsi, aklında mı?

NEOPTOLEMOS

Emin olabilirsin artık, göze alıyorum her şeyi.

ODÜSSEUS

Öyleyse bu mağaranın kapısında bekle.

Ben gidiyorum- beni burada görmemeli

Hafiyemizi de götürüyorum gemiye.

Gecikecek olursan, göndereceğim gene
 Kılık değiştirterek gizlice.
 Gemi kaptanıymış gibi.
 Tanımaz onu bu giysiyle.
 İyice kulak verip dinle sözlerini
 Uyanıktır o, atışmada birinci
 Gidiyorum şimdi, sana kaldı gerisi.
 Kurnaz Hermes⁴ yardımcın olsun,
 Koruyucumuz Athena⁵ ve yenilmez Nike de⁶.
 (*Odüsseus ve Denizci çıkarlar.*)

KORO

deyiş

Ey efendi, yaban elde bir yabancıyım ben,
 Bu kuşkucu adamdan neyi saklamalı, neyi söylemeli?
 Söyle bana.
 Kimse boy ölçüşemez seninle
 Zeus'un kutsal asasını⁷ elinde tutan kralları
 yenmiş bir babanın oğlu,
 Tarihten aldığın güç, şimdi senin elinde
 Nasıl yardım edebilirim sana, söyle?

NEOPTOLEMOS

Şimdilik... siz etrafı kolaçan edin
 Güvenli mi, değil mi?
 O sefil serseri görüldüğünde
 El ederim size,
 Yardım edersiniz elinizden geldiğince.

KORO

Karşı deyiş

Soylu efendim, benim de amacım
 Senin çıkarlarını gözetmek.
 Nerde yaşıyor bu adam, evi nerede?
 En azından bu kadarını bilmeliyim
 Nöbet tutmak ve pusuya düşmemek için.
 Nerede şimdi...
 Evde mi yoksa dışarıda bir yerde mi?

NEOPTOLEMOS

İşte, burada görüyorsunuz, evini,
İki girişi var- kayalık bir dinlenme yeri.
Kayalık tarafı sen gözle.

KORO

Peki bu sefil adam nerede şimdi?

NEOPTOLEMOS

Yiyecek bulma peşinde olmalı,
Böyle yaşıyormuş dediler,
Vahşi hayvanları oklarıyla avlıyor,
sefil bir hayat sürüyormuş.
Kimse yaklaşıyor yanına
Acısına derman olmak için.

KORO

değiş

Nasıl da acıyorum bu yapayalnız adama!
Hiçbir canlı aldırış etmiyor ona.
Bir tek yoldaşı yok yanında,
Zavallı hep tek başına.
Korkunç yaraları acı verirken,
Nasıl kalabiliyor hayatta?
Hikmetinden sual olmaz tanrıların
İnsan soyunun en talihsiziymiş.
Bu hayatta adil bir terazi yok onun için.
Oysa bu adamcağız, kimseden aşağı değil
Soy sop asalette...

karşı değiş

Kör talihin işi gene de
Ömür çürütüyor kendi başına
Kıllı ve tüylü hayvanların yanı başında
Aç biilaç, sersefil ve yaralı
Dırdırcı Ekho⁸ yineler acıklı inlemelerini
Yankılayarak dağlardan gerisin geri.

NEOPTOLEMOS

Bunların hiçbirisi şaşırtmıyor beni
 Benim anladığım, onun çektikleri
 Tanrıların iradesi.
 Vahşi tanrıça Khrüz'ün⁹ işi.
 Tanrıların düzeni olmalı
 Böyle yoldaşsız, tek başına kalışı
 O yenilmez oklarını
 Troya'ya göndermesin diye.
 Troya'nın o oklarla yıkılma vakti
 gelmeden önce.

KORO

Susun, oğlum!

NEOPTOLEMOS

Ne var?

KORO

Bir ses duydum... acı çeken biri sanki...

deyiş

Buradan ya da... şuradan.
 Acılar içinde sürünen birinin sesi
 İşitiliyor iniltileri-
 Ağlıyor besbelli.
 Bu durumda değiştirmelisin...

NEOPTOLEMOS

Neyi değiştireyim?

KORO

karşı deyiş

Eylem planını,
 Uzaktan değil yakından geliyor sesi...
 Koyun çobanının kaval sesine benzemiyor,
 Biri yaklaşıyor zor bela sürünerek
 Limandaki gemileri gördü belki.
 Geliyor tüyler ürperten iniltisi...
 (Filoktetes sahneye en yakın olan mağara girişinden çı-

kar.

Neoptolemos'un adamlarıyla konuşmasını dinlerken duraksar, sonra gruba doğru topallayarak ilerler.)

FİLOKTETES

Yabancılar...

Siz kimsiniz, nasıl düştü yolunuz

bu ıssız adaya,

Nerden gelip nereye gidersiniz?

Hangi ırktan, hangi ulustansınız?

Giyisileriniz Yunan'a benzer.

Çok sevdiğim yurdum benim.

Bir ses verin hele, korkmayın benden

Bu yaban halime bakıp ürkmeyin.

Acıyın benim gibi çilekeş ve yalnız birine

Bu adaya terk edilmiş bir zavallıyım

Ne bir yoldaşım var, ne de arkadaşım

Konuşun benimle... tabii eğer dost olarak geldiyseniz...

Cevap verin...

Bu kadarını benden esirgemeyin.

NEOPTOLEMOS

Öğrenmek istediğiniz neyse, söyleyeyim

Yunan'ız biz.

FİLOKTETES

Ne güzel bunu duymak-

Onca yıldan sonra,

Bir yurttaşıma kavuşmak.

Sizi buraya getiren nedir,

Hangi dürtüyle karaya çıktınız?

Hangi sevgili rüzgâr attı sizi buraya?

Anlatın hepsini, tanıyayım sizi.

NEOPTOLEMOS

Sküros adasındanım¹⁰.

Eve doğru yelken açtım.

Akhilleus'un oğlu Neoptolemos derler bana.
İşte şimdi öğrendiniz her şeyi.

FİLOKTETES:

Ey sevgili yurdumun en değerli evladının oğlu,
Lükomedes'in yetiştirdiği¹¹,
Hangi kutsal görev getirdi seni buraya,
Nerden gelip, nereye yelken açtın?

NEOPTOLEMOS

Şimdi Troya'dan geliyorum.

FİLOKTETES:

Nasıl olur? Troya'ya yapılan ilk seferde
Sen aramızda değildin.

NEOPTOLEMOS: Siz orada mıydınız yoksa?

FİLOKTETES

Evlat, yoksa yüzüme bakıp, tanımaz mısın beni?

NEOPTOLEMOS

Hiç görmediğim birini nerden tanıyayım?

FİLOKTETES:

Öyleyse adımı duymadın hiç, ya da
başıma gelen felaketleri.

NEOPTOLEMOS:

Hayır... hiçbir şey bilmiyorum.

FİLOKTETES

Ne kadar zavallıyım.
Tanrıların gazabı ne büyükmüş meğer.
Neler çektiğimden haberi yok
Yurdumda yaşayan hiç kimsenin.
Beni buraya bırakıp giden tanrısızlar
Hastalığımı ilerlerken, alay ettiler benimle
Evlat, Akhilleus'un oğlu-
Belki duymuşsundur adımı,
Herakles'in silahlarına sahip olan¹²,
Poiias'ın oğlu Filoktetes'im ben.

Odüsseus'la birlikte iki komutan
 Şerefsizce terk edip gittiler beni
 bu vahşi adada...

Zehirli bir yılan beni soktuktan sonra
 Ağır bir hastalığa yakalandım.
 Filolarıyla beni getirdiler buraya
 Sahildeki bir kayanın üstünde
 Yorgun düşüp uyuduğumu görünce
 Bırakıp gittiler beni, nasıl da erinçle.
 Birkaç yırtık bez ve azcık yiyecek
 ancak verilebilir bir dilenciye.
 Dilerim kaderleri beter olsun.
 Evlat, canlandırabiliyor musun?
 Uykudan uyanınca yaşadığım kâbusu
 Ağladım, bağırdım, lanet ettim kötü kaderime
 Gemilerin gözden kaybolduğunu gördüğümde.
 Bana yardım edecek tek bir insan yok,
 Ya da yaramı saracak hiç kimse.
 Çevremi saran bol acı ve ıssızlık sadece.

Zaman geçiyor her nasılsa,
 Bu eğreti dam altını buldum kendime,
 Bu okla yay sağladı yiyeceğimi
 Vurduğum güvercinleri,
 Sakat ayağımı sürüyerek topladım.
 Kışın sular buz tuttuğunda,
 İdare ettim, zorlukla da olsa
 Odun kırdım, ateş yaktım,
 taşları sürterek birbirine.
 Bir kıvılcım kurtardı beni.
 Bu dam, ateşle birlikte
 Her şeyi sağladı bana,
 Bir de bu korkunç acı olmasa.

Gel, evlat şimdi tanimalısın bu adayı.
 Hiçbir denizci gelmek istemez buraya.
 Çünkü hiçbir liman yok burada,
 Ticaret veya konuksever bir karşılama da.
 Hiçbir duyarlı kişinin menzili değil bu ada.
 Belki birinin istemeden düşer yolu-
 Çünkü belli olmaz kimin başına ne gelir
 Bu hayatın akışında-
 İnsanlar buraya geldiklerinde
 benim için üzülrler.
 Böyle söylerler, hiç değilse
 Bana biraz yiyecek giysi bile verirler
 Acıma hissiyle.
 Ama söylediğimde
 beni evime götürmeyi
 hiçbirini istemedi¹³.
 Bu yüzden on yıl var ki, burada
 Ömür tüketirim açlık ve acıyla.
 Hastalığım azdıkça azdı.
 Bunların müsebbibi Atreus'un oğullarıyla¹⁴ Odüsseus'tur
 Dilerim, tanrılar daha beterini versin onlara.

KORO

Buraya daha önce gelen yabancılar gibi
 Ben de acıyorum sana Poias'ın oğlu.

NEOPTOLEMOS

Ben de onaylarım sözlerinin doğruluğunu,
 Bilirim çünkü Atreus oğulları ile azılı Odüsseus'un
 kötü adamlar olduğunu.

FİLOKTETES

Senin derdin ne Atreus'un yıkıcı oğullarıyla,
 Ne yatıyor öfkenin ardında?

NEOPTOLEMOS

Nefretimi dindirecek mi bir gün elim?

O gün Mikenliler ve Spartalılar anlayacak
Sküros'ta ne yiğitler doğduğunu.

FİLOKTETES

Güzel konuştun da, neden için dolu öfkeyle
ve suçlarsın onları nefretle?

NEOPTOLEMOS

Poias'ın oğlu, zor da olsa, anlatacağım sana,
Onlardan neler çektiğimi, Troya'ya varınca.
Akhilleus'un mukadder ölüm anı geldiğinde-

FİLOKTETES

Ah, dur, devam etme, önce şunu sorayım sana,
Peleus'un oğlu öldü mü¹⁵?

NEOPTOLEMOS

Öldü, bir ölümlünün elinden değil, ama
Dediklerine göre, Apollon'un attığı bir okla¹⁶.

FİLOKTETES

Demek ikisi de soylu, kurban da öldüren de.
Bilmiyorum, önce senin acını mı sormalı
Yoksa baban için yas mı tutmalıyım?

NEOPTOLEMOS

Senin kendi acın kendine yeter-
Zavallı ruh...
Başka kimsenin kederine yer yok yüreğinde.

FİLOKTETES

Haklısın, sanırım...
Anlat o zaman, kendi durumunu
nasıl hakarete uğrayıp aşağılandığını..

NEOPTOLEMOS

Çiçeklerle süslü bir gemiyle geldiler beni almaya,
İlah gibi Odüsseus ve babamın koruması Foiniks¹⁷
Dediler ki,
Kim bilir, samimi mi, değil mi?
Babam artık öldüğü için,

Ben olmalıymışım Troya'nın fatihi.
 Buymuş Tanrılarının isteği.
 Bunu söyleyince,
 Gerek kalmadı fazla ısrar etmelerine
 Ben yelken açmadan önce.
 Ölüye olan özlemimle,
 Sağlığında hiç görmemiştim¹⁸
 Gömülmeden görmek istedim.
 Bununla birlikte, ne yalan söylemeli,
 Kapıldım ben de sihrine
 Troya'nın fatihi sözlerinin.

Kürekle ve rüzgârın yardımıyla,
 iki gün yol aldıktan sonra
 Lanetli Sigeion'a vardım¹⁹.
 Karaya çıkar çıkmaz
 Bütün ordu çevremi sardı
 Yemin ettiler,
 Akhilleus'un dirildiğini sandık, diye.

Ölüsü orada yatıyordu.
 Başkomutanlara yaklaşıp,
 Babamın silahlarını²⁰ ve ondan kalanları
 bana vermelerini talep ettim.
 Dediler ki,
 "Akhilleus'un oğlu, başka
 ne istersen, iste ama
 o silahlar şimdi başkasının malı,
 Laertes'in oğlu Odüsseus aldı onları."

Ben orada perişan dövündüm,
 Öfkeden çılgına dönüp ağlayarak:
 "Canavarlar, benim hakkım olanı,
 benden habersiz

Siz ne cüretle başkasına verirsiniz?”

Orada bulunan Odüsseus şöyle dedi,
 “Bana verdiler, evet
 benim hakkımdı,
 Onun yanındaydım ben,
 Korudum silahları ve
 Akhilleus’un ölüsünü.”

Çileden çıkardı beni bu sözler,
 Ağzıma geleni söyledim, öfkeyle.
 Odüsseus soğukkanlı biri ama
 Bu kadar hakaret karşısında
 Kendini tutamadı.
 “Sen burada bizimle değildin,
 Kaçmıştın görevinden.
 Şimdi caka satmak için,
 O silahlarla birlikte
 Adana dönemeyeceksin.” dedi.

Bu korkunç sözler karşısında
 Hakkım olanı alamadan,
 Eve doğru yelken açtım.
 Kötülerin en kötüsü Odüsseus yüzünden.
 Gene de...
 Komutanları ondan daha suçlu kanımca,
 Çünkü bütün kentin ve ordunun gönenci
 Onların elinde, baştakiler, kötü örnek olunca
 Onları izler buyruğundakiler.

Bütün hikâye budur.
 Atreus’un oğullarından nefret eden
 her kimse, benim dostumdur.

KORO

Ey bereketli toprak,

Zeus'un anası
 Altın akan Paktolos ırmağı...²¹
 Atreus'un küstah oğulları
 Bu adamın silahlarını
 Laertes'in oğluna verince...
 Boğaları yutan aslanlara binen
 kutsal anamız, sana seslendim

FİLOKTETES:

Öyle görünüyor ki, yabancı,
 Bana aşına acılar getirdi seni buraya.
 Odüsseus'la Atreus'un oğullarının
 Benim de çok iyi bildiğim eylemleri.
 Onun yilandili yatkındır her kötülüğe.
 Zulüm ve adaletsizlik götürür her yere.
 Benim anlamadığım,
 Büyük Ajaks²² nasıl göz yumdu bu haksızlığa?

NEOPTOLEMOS

Yazık ki hayatta değildi-
 Eğer yaşasaydı, silahları alamazlardı elimden.

FİLOKTETES

Nasıl olur? Yoksa o da mı ölümler ülkesinde?

NEOPTOLEMOS

Şöyle söyleyeyim,
 Artık güneş aydınlatmıyor onu.

FİLOKTETES

Yazıklar olsun-
 Ama Diomedes²³ ve Sisüphos'dan²⁴ edinilip
 Laertes'e satılan Odüsseus ölmedi,
 Ölümü hak ettikleri halde.

NEOPTOLEMOS

Kesinlikle eminim bundan
 Üstelik Yunan ordusunda
 Yükseliyorlar durmadan.

FİLOKTETES

Yazıklar olsun...

Ya benim eski dostum, Pülos Kralı Asil Nestor,²⁵

O yaşıyor mu?

O dur derdi onların zulmüne

Bilgece tavsiyeleriyle.

NEOPTOLEMOS

Oğlu Antilokhos'un ölümüyle

Baş etmeye çalışıyor

FİLOKTETES

Ölmelerini hiç istemediğim

iki kişi bu sözünü ettiklerin..

Yazık...

Bu iyi insanlar öldüyse,

İnsan hangi umutla bakar geleceğe?

Ölümü hak eden Odüsseus

Kanlı canlı yaşıyorken.

NEOPTOLEMOS:

Kurnaz bir güreşçi o.

Ama o da kendi oyununa gelir bir gün.

FİLOKTETES

Tanrılar aşkına söyle:

Bütün bunlar olurken,

Babanın can dostu.

Patroklos²⁶ neredeydi?

NEOPTOLEMOS

O da ölmüştü.

Sana birkaç kelimeyle özetleyeyim:

Savaş hiçbir zaman şerefsizlerin canını almıyor.

Her zaman en soyluları seçiyor.

FİLOKTETES

Bu sözünü ben de onaylarım.

Sözü gelmişken sorayım sana,

Soylu biri sayılmasa da,

Akıllıca dokunaklı konuşur.

O neler yapıyor şimdi?

NEOPTOLEMOS

Odüsseus değilse bu kişi,

Kimden söz ediyorsun?

FİLOKTETES

O değil ama Tersites'tir²⁷ sorduğum,

Gevezedir, tutamaz dilini,

Kimse, dinlemek istemese de,

kapamaz çenesini.

O yaşıyor mu acaba?

NEOPTOLEMOS

Onu hiç görmedim ama hayattaymış, işittim.

FİLOKTETES

Doğrudur! Kötü olan hiçbir şey ölmüyor.

Tanrılar kendilerini sakınıyor.

Haini, kötüyü kutsayıp

Hades'ten²⁸ uzak tutuyor.

Ama haklının ve soylunun

Mahvına sebep oluyor.

Bu nasıl iştir, aklım almıyor,

Kötü olan tanrılar mı, yoksa?

NEOPTOLEMOS

Bildiğim tek şey varsa,

Bundan sonra

Uzaktan bakacağım Troya'ya

Tetikte olacağım Atreus'un oğullarına

Kötüler iyilerden daha güçlüyse,

İyiler yenik düşmüş, kötüler iktidardaysa

Boyun eğmeyeceğim onlara.

Hayır, asla.

Bundan böyle,

Kayalık ada'm bana yeter,

Keyfime bakarım evimde.

...Ama şimdi, gidiyorum gemime.

Hoşça kal, Poias'ın oğlu,

Elveda.

Tanrılar acını dindirsin,

Her şey olsun gönlünce.

(*Yoldaşlarına*)

...Hadi gidelim. Tanrı izin verirse, yelken açalım,
bir an önce.

FİLOKTETES

Beni bırakıp gidiyor musunuz?

NEOPTOLEMOS

Evet.. zamanımız yok fazla,

Bir an önce çıkmalıyız yola.

FİLOKTETES

Babanın ve annenin aşkına,

Senin için değerli ne varsa

Onun adına,

Bu kadar acının, kötülüğün ortasında

Beni burada bir başıma

Bırakıp gitme, evlat.

Yalvarıyorum

Yük olmam sana.

Çok dert var başımda,

Biliyorum rahatsız olursun, ama

Yine de üstlenmelisin bu işi.

Gerçek bir soylu gibi.

Ricamı reddetmek,

Utanç verir ancak sana.

Ama yerine getirirsen dileğimi,

Oita'ya sağ salim dönebilirim,

Onurların en büyüğü senin olacak.

Bir gün bile sürmez.
 Vereceğim zahmet sana,
 Göze al bu kadarını
 Beni gemine al da,
 Artık neresi olursa,
 Kış da olur, pruva da,
 Yük olmam tayfana.

Evlat, söz ver bana,
 Büyük Zeus adına.
 Diz çöküyorum önünde
 Ağrılı, topal ayağımla.
 Beni bırakma burada
 İnsanlardan uzakta.
 Ya evime götür beni ya da
 Khalkodon'un ülkesi Euboea'ya
 Oradan giderim Oita'ya,
 Sperkhios nehri yoluyla.
 Götürebilirsin beni babama,
 Korkarım bu kadar yıl sonra
 Ölüm haberini almaktan.
 Çünkü bunca yıl gelen gidenle
 Haber gönderdim gelip alsın diye.
 Ya öldü o da, ya da haberciler
 ulaşamadı menzile.

Ama şimdi sende hem bir haberci,
 Hem de bir yoldaş buldum.
 Kurtar beni,
 Göster asaletini,
 İyisiyle kötüsüyle,
 İnsanlar iğrenç olana da katlanmalı,
 tehlikeyi de göze almalı.

Mutlu ve tasasızken daha dikkatli olmalı
Hiç beklenmeyen anlarda
Gelir en büyük felaketler.

KORO

karşı deyiş

Acıyın, ona, efendim.
Başına gelmedik kalmamış,
katlanılmaz belaları yenmiş
alnının akıyla.
Atreus'un hain oğullarından,
Nefret ediyorsanız siz de,
Bu adama arka çıkardım ben de.
Hızlı seyreden geminize alıp onu,
Götürürdüm istediği yere,
Tanrıların gazabından kaçırıp, kendi evine.

NEOPTOLEMOS

Şimdi böyle atıp tutsan da,
Hastalığın iğrenç kokusu çıktığında
Unutursun hepsini.

KORO

Hayır, korkma asla,
Bunu hatırlatmak durumunda
Kalmayacaksın bana.

NEOPTOLEMOS

Ayıp ettim, bilirim,
Geri durduğum için.
Doğru olanı yapmakta.
Hadi gidelim, bir an evvel.
Yelken açmaya.
Gemi reddetmez onu taşımayı,
Tanrılar yardım etsin bize,
Ulaşmamız için menzile.

FİLOKTETES

Günlerin en güzeli, insanların en iyisi,

Sevgili denizciler,
 Size duyduğum sevgiyi, nasıl göstermeli?
 Hadi gidelim- ama önce veda etmeliyim
 Ev bile denemeyecek evime.
 Bana yuva oldu gene de,
 Bir göz atarsanız, nasıl cesaretle
 katlandığımı görürdünüz.
 Benden başka hiç kimse
 katlanamazdı bu sefalete.
 Mecburiyet öğretti
 güçlüklerle baş etmeyi.

(Mağaraya girmeye hazırlanır.)

KORO

Dur... Kıpırdama.
 İki adam geliyor, geminin kaptanıyla bir yabancı.
 Kim olduklarını anlayalım önce,
 Sonra gir içeriye.

*(Odüsseus tüccar kılığında girer. Yanında
 mürettebattan hiç konuşmayan biri vardır.)*

TÜCCAR

Akhilleus'un oğlu-
 Benim gibi tüccar olan bu adama sordum yerinizi,
 Gemim tesadüfen sizinkinin yanına demir atınca,
 Karşılaştım tayfalarınızla.
 Bir kaptan olarak az sayıda mürettebatla
 İlion'dan yola çıktım üzüm bağlarıyla ünlü Peparethos'a
 Evim orada,
 Bu denizcilerin sizin olduğunu duyunca,
 Yolculuğa yalnız ve sessiz devam etmektense,
 Sizinle konuşup ödülümü almak istedim.
 Zira sizin haberiniz yoktur son hadiselerden
 Argoslar, sizi ilgilendiren yeni bir plan yaptı.

Üstelik, eyleme geçtiler çoktan.

NEOPTOLEMOS

Eğer bende en küçük bir erdem tohumu varsa,

dostluğunuzun işareti görürüm öngörünüzü.

Şimdi söyleyin ne gibi eylemler söz konusu?

Öğreneyim Argoslar'ın bana karşı son planlarını.

TÜCCAR

Foiniks ve Theseus'un oğulları, peşinize düştü

Tam tek mil bir gemi dolusu denizciyle.

NEOPTOLEMOS

Beni zorla mı götürecekler, kandıracaklar mı sözle?

TÜCCAR

Bilmiyorum. Ben basit bir haberciyim sadece.

NEOPTOLEMOS

Peki, Foiniks ve yoldaşları bunu gönüllü mü yapıyor

Atreus'un oğullarına iyilik olsun diye?

TÜCCAR

Şundan emin ol, bütün bunlar gelecekte değil şu anda
oluyor.

NEOPTOLEMOS

Peki, neden Odüsseus gelmedi haberci olarak?

Yoksa korkuyor mu?

TÜCCAR

Ben yola çıktığımda,

Odüsseus'la Tüdeus'un oğlu, başka birinin peşindeydiler.

NEOPTOLEMOS

Odüsseus'un yelken açıp peşine düştüğü bu kişi kim ola?

TÜCCAR

O kesinlikle...

Ama önce söyle bana, bu adam kim?

Sesini fazla yükseltmeden.

NEOPTOLEMOS

Yabancı, bu adam ünlü Filoktetes'tir,

Kuşkusuz bilirsin sen de.

TÜCCAR

Başka bir şey sorma, öyleyse.

Git buradan bir an önce.

FİLOKTETES

Evlat, ne diyor bu adam?

Pazarlık mı ediyor gizlice benim için?

NEOPTOLEMOS

Ben de tam anlamadım dediklerini

Neyse söylediği, açıkça söylemeli herkesin önünde.

TÜCCAR

Akhilleus'un oğlu, beni ordunun önünde küçük düşürme

Her ne kadar yoksul biriysem de,

Onlara yaptığım hizmetler karşılığında

Sağlarım geçimimi.

NEOPTOLEMOS

Onlar nefret ediyor benden.

Atreus'un oğullarından nefret ettiği için

en yakın dostumdur, bu adam.

Eğer dost olarak geldiysen,

hiçbir şey gizlememelisin bizden.

TÜCCAR

Attığın adıma dikkat et, genç adam.

NEOPTOLEMOS

Ne yaptığımı biliyorum ben.

TÜCCAR

Sorumlusu sensin.

NEOPTOLEMOS

Benim, konuş hadi.

TÜCCAR

O iki adam, Tüdeus'un oğluyla güçlü Odüsseus,

Şu adamın peşine düştüler...

Yemin ettiler onu ya sözle ikna edecekler,

Ya da zorla.

Tüm Akhalar duydu, Odüsseus'un sözlerini,
Başaracağından hiç kuşkusu yoktu.

Yardakçısından çok daha emindi, kendinden.

NEOPTOLEMOS

Atreus'un oğullarının bu kadar zaman sonra
Yıllar önce kovdukları bir adamla bu kadar
İlgilenmelerinin sebebi nedir acaba?

Neyin peşindeler?

Yoksa tanrıların cezalandırdığı kötülük mü
onları öfkeyle buraya getiren?

TÜCCAR

Size her şeyi anlatacağım.

Belli ki işitmediniz hiçbirini.

Soylu bir kâhin vardı,

Priamos'un oğlu, Helenos'du adı,

Adı her tür kötülükle anılan Odüsseus,

Türlü çeşitli hileyle bir gece onu esir aldı.

Zincire vurup tüm Akhalar'a

Teşhir etti ay ışığında.

Helenos söyledi onlara

Bu adamı ikna edip bu adadan getirmeden,

Troya'yı zapt edemeyeceklerini asla.

Laertes'in oğlu kâhini işitir işitmez,

Akhalar'a bu adamı getireceğini söyledi.

Gelmezse gönül rızasıyla,

Zor kullanarak da olsa

Getireceğine onu,

Kendi başı üzerine

Yemin etti.

Duydun şimdi her şeyi,

Sana tavsiyem acele etmen,

ve kim varsa sevdiğin.

FİLOK TETES

Bu adam... beladan başka bir şey getirmez!
Yemin mi etti Akhalar'a,
beni ikna edip götüreceğine.
Basmadan ölü bedenime
beni kandıramayacağına göre,
Hades'ten mi geri getirecek beni,
Ölmüş babası gibi...

TÜCCAR

Ben bir şey bilmiyorum...
Gemiye dönüyorum şimdi. Tanrılar sizi korusun.
(*Tiiccar'la yoldaşı çıkar.*)

FİLOK TETES

Ne korkunç değil mi, evlat?
Laertes'in oğlunun tatlı sözlerle
Beni gemisine götürüp
Argoslar'a göstereceğini umut etmesi.

Hayır, en nefret ettiğim,
Beni ayağımdan eden
yılanı dinlerim daha iyi

Ama her şeyi söylemeye ve yapmaya
cüret edebilir bu adam.
Onun buraya geleceğini biliyorum şimdi.

Hadi gidelim,
Engin deniz ayırabilir bizi Odüsseus'tan.
Gidelim.

Gecikirsek, telaş anı,
Uyku ve rehavet getirir sonunda.

NEOPTOLEMOS

Tamam, rüzgâr pruvaya değer değmez

Yola çıkarız.

Şimdi ters yönden esiyor.

FILOKTETES

Rüzgâr hep kötülerden yana eser.

NEOPTOLEMOS

Biliyorum ama... rüzgâr onlara da karşı-

FILOKTETES

Hiçbir rüzgâr, bu korsanlara karşı esmez!

Onlar çalıp çırpıp, yağmalarken!

NEOPTOLEMOS

Öyleyse bir an önce çıkıp gitmek en iyisi,

Ne istiyorsan içerden al da, gidelim.

FILOKTETES

Çok bir şeyim olmasa da,

elzem olanları var.

NEOPTOLEMOS

Ne olabilir ki, orada benim gemimde olmayan?

FILOKTETES

Bir bitki var, yaralarım iyi gelen.

Acımı hafifleten.

NEOPTOLEMOS

Peki getir onu- Başka ne alacaksın?

FILOK TETES

Oraya buraya dağılmış oklarım var—

Gözden kaçan.

Onları burada bırakamam.

Başka birinin eline geçmesin.

(Mağaradan bir demet bitki, oklar ve uzun yayını getirir.)

NEOPTOLEMOS

Elinde tuttuğun o ünlü yay mı?

FILOKTETES

Evet, bu o. Elimde tuttuğumdan başkası yok.

NEOPTOLEMOS

Ona daha yakından bakabilir, elimde tutabilir miyim?
Tanrılara taptığım gibi tapabilir miyim?

FİLOK TETES

Yalnız bu yay değil, sahip olduğum her şey senindir.

NEOPTOLEMOS

Elbette, onu arzu ediyorum, ama eğer tanrıların izni
olursa,

Onu istiyorum ama tanrılar istemezse, unut gitsin.

FİLOKTETES

Hiç endişe etme, arzun kutsal ve doğrudur.

Bir tek sen yeniden görme umudu verdin.

Ana yurdumu, babamı ve dostlarımı da.

Düşmanlarımın ayağı dibinde yatarken,

Beni ayağa kaldırdın.

Kendine güven—ona dokunabilirsin,

Sonra geri ver bana.

Tüm ölümlülerin arasında

Bir tek sana verildiğini bu hakkın

Söyleyip övünebilirsin.

Çünkü ben de onu bir iyilik yaparak elde etmişim.

NEOPTOLEMOS

Seni tanıdığım ve dostum olduğun için mutluyum.

Kim iyilik yapmayı seviyorsa,

Karşılığını vermeyi de bilir.

Onun dostluğu değerlidir her hazineden.

Hadi gir içeri.

FİLOKTETES

Bana eşlik etmeni istiyorum

Bu illet yüzünden desteğe ihtiyaç duyuyorum.

Yayı tutan Neoptolemos, mağaraya

girerlerken, Filoktetes'e destek olur.

KORO

Böyle bir acıyı hiç görmemiştim... Derler ki,

deyiş

İksiyon, bir kez yaklaşmıştı Zeus'un kutsal yatağına,
Ve yüce tanrı onu Hades'te bir ateş çemberini çevirmeye
mahkûm etmişti.

Ama o hikâyenin dışında,

Bu adamın kaderi kadar kötüsünü ne gördüm,
ne de işittim.

Ne kötülük etmişti kimseye,

Ne de bir can almıştı.

Adil davranırdı,

Kendi gibi adil olanlara.

Uzun süredir çürümekte

gene de

hak etmediği halde.

Beni en çok hayrete düşüren,

nasıl olur bu âlemde,

yapayalnız, sadece

dalgaların sesini işiterek,

katlanmış, gözyaşı dolu bu hayata?

karşı deyiş

Kimsesi yoktu,

ona yaklaşabilecek tek bir nefes bile.

Tek bir komşu yok adada,

Sefaleti ile hep baş başa.

Kimse yok derdini anlatabileceği,

Etini kemiren, yavaş yavaş öldüren

Hastalığı için dövünüp ağlayabileceği.

Ağrısı tuttuğunda,

Verimli topraktan

Acısını hafifleten bitkileri toplayıp

Ağulu ayağının yakıcı alevini dindirecek
Bir can yoldaşı yoktu.

Gene de orada burada yolunu buldu,
Dadısı olmayan bir çocuk gibi emekleyerek,
Önüne çıkabilecek her şifa kaynağına,
hastalığı izin verdikçe koştu.

deyiş

Yiyecek hiçbir şeyi yoktu
Kutsal toprak vermedi tek bir ürün
Çalışan insanın tadını alabileceği,
Ancak bir iki hayvan, oklarıyla avladığı
Açlığını bastırdı.

Sefil bir hayat sürdü,
Ne bir zevk, ne bir kadeh şarap tattı,
Durgun akan bir suydu,
Tek aradığı.

Ama şimdi,
Soylu bir adamın oğlu çıktı karşısına.
Şansı açıldı artık,
Şanlı bir gelecek bekliyor onu.
Çünkü kurtarıcısının niyeti,
Aylar sonra,
Götürmek onu ana yurduna
Deniz perilerinin evine,
Sperkhios nehrinin kıyısına
Bronz kalkanlı Herakles'in
Oita tepelerinde,
Tanrıların yanı başına
Kutsal ateşin ışığına
Uzandığı yere.

karşı deyiş

(Neoptolemos, arkasında Filoktetes'le mağaradan çıkar)

NEOPTOLEMOS

Gel hadi- birdenbire dilini mi yuttun?

Neden çıkmaz hiç sesin soluğun?

FİLOKTETES

Ah ah ah!

NEOPTOLEMOS

Ne oldu, söylesene!

FİLOK TETES

Yok bir şey, evlat, devam et.

NEOPTOLEMOS

Her zamanki hastalığın mı nüksetti?

FİLOK TETES

Hayır, çok daha iyiyim şimdi. Ah tanrılar!

NEOPTOLEMOS

Neden tanrılara yakarıyorsun inleyerek?

FİLOK TETES

Yardıma koşmaları, beni korumaları, acımı dindirmeleri
için.

Ah ah ah ah!

NEOPTOLEMOS

Derdin nedir, söylesene? Konuş hadi, susma—Belli ki
çok acı çekiyorsun.

FİLOKTETES

Evlat, bu acı beni öldürecek. Daha fazla
saklayamam senden.

Oh oh! Bak gene başlıyor. Ne sefil bir hayat bu, ağrı
kaplıyor bedenimi,

Evlat, öldürüyor beni. Yiyip bitiriyor!

Ah oh ah ah ah ah oh ah ah!

Evlat bir kılıcın varsa yanında, yalvarıyorum,

Tanrı aşkına, al onu, kes ayağımı,

Kesip at şunu... ölürüm diye korkma,

Hadi evlat!

NEOPTOLEMOS

Ne oldu şimdi, birden niye bu vaveyla?

FİLOKTETES

Ama biliyorsun zaten.

NEOPTOLEMOS

Neyi?

FİLOKTETES

Biliyorsun.

NEOPTOLEMOS

Bilmiyorum, derdin ne?

FİLOKTETES

Nasıl olur da, bilmezsın?

(Aniden çığlık atar.)

NEOPTOLEMOS

İlletin ağrısı korkunç olmalı.

FİLOK TETES

Korkunç... anlatılacak gibi değil.

Ama... acı bana.

NEOPTOLEMOS

Ne yapabilirim?

FİLOKTETES

Korkma ve... ihanet etme bana...

Bu illet... birden azıyor... zaman zaman

Süresi dolunca- hafifliyor yeniden.

NEOPTOLEMOS

Çok acı çekiyorsun belli,

Tutmamı ister misin elini?

FİLOKTETES

Hayır, istemem ama al bu yayı

Bu ağrı nöbeti geçinceye dek,

Koru, kolla onu, iyice.

Ağrı geçince

Uykuya yenik düşerim.

O zamana dek,
Kıpırdayamam bu inden.

Bırak beni, uyuyayım huzur içinde
O sırada bu adamlar gelirse,
Yalvarırım sana,
Tanrı aşkına,
Yayı kimseye vërme,
İstemeden de olsa,
Öldürür bu seni,
beni de seninle birlikte.

NEOPTOLEMOS

Merak etme, güven bana
Hiçbir el değmeyecek ona,
Seninkiyle benimkinden başka.

FİLOKTETES

İşte, al onu, ama dua et,
tanrılar kıskanmasın
yay seni mahvetmesin
beni ve benden öncekini
ettiği gibi.

NEOPTOLEMOS

Yüce tanrılar,
Yardıminızı esirgemeyin-
Yolculuğumuz huzurlu geçsin,
Tanrının arzusu, bizim niyetimiz
Hedefine erişsin.

FİLOKTETES

Duan kabul olundu, sanırım,
Yaramın içinden kan damlamaya başladı
Şimdiden değişiyor bir şeyler,
Ah zavallı ayağım, ne acılar verdin bana.
Ağrı geliyor, kımıl kımıl...

Ah ah ah ah!

Biliyorsun artık. Kaçma benden.

(Çığlık atar)

Ah, Odüsseus, İthaka Kralı,

Bu ağrı fırlayıp

Senin göğsünü delsin.

ve o iki komutanın

Agamemnon'la Menelaos'un.

(Tekrar çığlık atar)

Benim yerime siz çekin bu illeti,

Dünya durdukça...

Aman... aman...

(Ani bir çığlık acıyla)

Ölüm, ey ölüm,

Nasıl bir şey bu?

Her gün çağırdığım halde seni,

hiçbir zaman gelmezsin.

Ah, evlat, soylu dost, götür beni

Limni'nin volkanına at, yak beni

Bir keresinde Zeus'un oğlu alsın diye,

elinde tuttuğun yayı, kendimi

atmaya kalktım o volkana.

Bir şey söyle, konuş evlat.

Susma, söyle, ne düşünürsün?

NEOPTOLEMOS

Bir süredir acını hissediyorum iliklerimde.

FİLOK TETES

Ama emin ol bu ağrı aniden girip

Aynı hızla terk ediyor bedenimi.

Yalnız yalvarırım sana,

Beni burada bırakma tek başına.

NEOPTOLEMOS

Endişelenme- seninle kalıyorum.

FİLOK TETES

Gitmeyeceksin, değil mi?

NEOPTOLEMOS

Güven bana.

FİLOK TETES

Seni yemin etmeye zorlamam doğru değil, biliyorum.

NEOPTOLEMOS

Sensiz gitmem doğru olmaz.

FİLOKTETES

Elini ver bana, söz ver.

NEOPTOLEMOS

Seninle kalacağıma söz veriyorum.

FİLOKTETES

(Kayalık yükseltiye ve mağaranın yukarıdaki girişine bakarak)

İşte bak, orada... yukarıda...

NEOPTOLEMOS

Ne diyorsun? Ne nerede?

FİLOK TETES

Yukarıda...

NEOPTOLEMOS

(Filoktetes'i yakalayarak)

Ne yapıyorsun, çıldırdın mı?

Neden göğe bakıyorsun?

FİLOKTETES

Bırak beni,

Bırak beni, gideyim.

NEOPTOLEMOS

Nereye?

FİLOKTETES

Neresi olursa, bırak beni.

NEOPTOLEMOS

Bırakmam.

FİLOKTETES

Dokunursan, mahvıma sebep olursun.

NEOPTOLEMOS

Tamam, bırakacağım, eğer aklın başındaysa.

FİLOK TETES

Ey kutsal toprak, al beni bağrına,

Artık gücüm kalmadı ayakta durmaya.

(Yere yığılır)

NEOPTOLEMOS (Koro'ya)

Yakında uykuya dalacak gibi

Başı arkaya yaslandı,

Ter damlıyor her yanından,

Ayağında siyah bir damar çatladı,

Kan akıyor yarasından.

Onu rahat bırakalım dostlar,

Uyusun huzur içinde.

KORO

değiş

Uyu, acını, kederini unut

Uyku alsın seni kollarına.

Tatlı bir meltem gibi, tanrı kutsasın seni.

Parlak ışığını gözlerine tut

Gel bana ey şifa veren, gel.

Evlat, kararını vermelisin artık,

Ne yapacaksın, ne düşünüyorsun?

Zamanında eyleme geçmek gerek

Hızlı davranırsan, başarıya ulaşırsın.

NEOPTOLEMOS

Adam bizi işitmiyor.

Yayını ele geçirdik, onsuz açılırız denize

Oysa zafer tacını o takmalı bence

Tanrılar Filoktetes'i getirmemizi istedi,
Yalan dolanla yarım kalmış işlerle övünmek
şerefli bir davranış değil, bana göre.

KORO

karşı deyiş

Evlat, tanrılar onunla ilgilenir.
Yavaş konuş şimdi. Hastaların
uykusu hafiftir, bizi duyabilir.
Ne yapacaksan gizlice yap.
Kimden söz ettiğimi biliyorsun.
Ama aklında başka bir düzen varsa
Sağduyu sahipleri görebilir tehlikeyi.

Rüzgâr şimdi bizimle, evlat-
Adam çaresiz, aciz,
Gece kefen gibi sarmış onu-
Korkusuz, savunmasız uyuyor
Hades'in eşliğindeki biri gibi.
Seçtiğin plan en iyisi olmalı
Korkusuzca girilen işler
başarıya ulaşır kanımca.

NEOPTOLEMOS

Sessiz olun ve aklınızı başınıza toplayın.
Gözlerini açıyor şimdi, başını kaldırıyor.

FİLOK TETES

Oh, uykunun ardından gelen ışık.
Umutlarımın ötesinde
Yardım etmek için
Hâlâ buradasınız, benimle
İstirabıma katlanıp
Acıdınız bu zavallıya.
Soylu komutanlar
Agamemnon'la Menelaos
Katlanamadı bu kadarına.
Ama sen soylusun doğuştan

Soylu babanın soylu oğlu.
 Pis kokuma ve çığlıklarına
 katlandın sabırla.
 Şimdi bu illet hazır ara vermişken,
 Gel, yardım et, kaldır beni
 Yola çıkaralım bir an önce,
 Yelken açmak için memlekete.

NEOPTOLEMOS

Hâlâ hayattasın, nefes alıyorsun
 Ne sevindim bilemezsin
 İstirabına tanık olurken
 Ölüyorsun sandım.
 Hadi kalk ayağa,
 Ya da en iyisi
 Adamlarım taşısın seni.
 Yük olmaz onlara
 Hedefimiz bir nasılsa.

FİLOKTETES

Sağ ol, evlat, şimdi yardım et kalkayım,
 Rahat bırak adamları.
 Vaktinden önce
 benden bıkmaları,
 Gemide günlerce
 katlanmaya mecburlar
 bu iğrenç kokuya.

NEOPTOLEMOS

İyi öyleyse, elimi tut, kalk hadi.

FİLOK TETES

Endişelenme, deneyimliyim bu konuda.

NEOPTOLEMOS

Hay aksi, ne yapacaktım ben şimdi?

FİLOKTETES

Ne oldu, evlat, nedendir bu telaşın?

NEOPTOLEMOS

Ne söyleyeceğimi bilmiyorum,
Arap saçına döndü her şey.

FİLOKTETES

Nedir seni endişelendiren?

NEOPTOLEMOS

Nasıl bir belanın içine düştüm?

FİLOKTETES Hastalığımın yükünü çekmek mi

Seni korkutan?

Beni götürmekten vaz mı geçtin?

NEOPTOLEMOS

Bir insan kendi doğasını terk edip
Yanlış yola sapmışsa,
Kafası karışır, bende olduğu gibi.

FİLOKTETES

Soylu bir adama yardım edersen,
Babanın yolundan gidersin.

NEOPTOLEMOS

Şerefsizlikle suçlayacaklar beni,
Bu düşünce yiyip kemiriyor içimi.

FİLOKTETES

Bana yardım edersen, suçlamaz kimse seni.
Gene de korkutuyor bu sözlerin beni.

NEOPTOLEMOS

Ey Zeus, ne yapacağım ben?
İki misli suçluyum
Gerçeği gizlediğim ve
Yalan söylediğim için.

FİLOKTETES

Yanılmıyorsam, bu adam şimdiden
Bana ihanet etmeye niyetli.
Yakında beni terk edip gemisine gidecek.

NEOPTOLEMOS

Hayır, terk etmiyorum seni,
Beni uzun süredir üzen,
Hiç istemediğin bir yere
Götürmek üzereyim seni.

FİLOK TETES

Ne söylüyorsun?- Anlamıyorum.

NEOPTOLEMOS

Sana doğruyu söyleyeceğim.
Troya'ya götürülmek üzere
Yola çıkıyorsun.

FİLOKTETES

Ne? Ne demek oluyor bu?

NEOPTOLEMOS

Hemen homurdanmaya başlama, anlayıp dinlemeden.

FİLOKTETES

Anlaşılacak ne var ki?
Niyetin ne senin?
Önce seni talihsizliğinden kurtarmak;
Sonra da seninle birlikte Troya'yı yağmalamak.

FİLOKTETES

Doğru mu bunlar? Demek buymuş niyetin?

NEOPTOLEMOS

Sana ihtiyacımız var. Dinle beni, öfkelenme hemen.

FİLOKTETES

Lanet olsun. Bana ihanet ettin, Yabancı.
Neden yaptın bunu?
Geri ver bana yayımı hemen.

NEOPTOLEMOS

Bu, imkânsız.
Görevim ve çıkarım emirlere uymamı gerektiriyor.

FİLOKTETES

Seni ikiyüzlü canavar, kurnazlığın ve düzenbazlığın

iğrenç aleti, bana ne yaptın, nasıl kandırdın?
 Nasıl da güvenmiştim sana
 Utanmaz mısın, yüzüme bakmaya?
 Yayımı aldın, onunla birlikte hayatımı da
 Yalvarırım, geri ver onu bana.

Atalarının tanrıları adına,
 Beni canımdan etme.

Ama artık konuşmuyor benimle,
 Geri dönmeyecek gibi bana.

Ey kuytu limanlar, burunlar,
 Burada hep benimle olan
 Dağ ayıları, sarp kayalar-
 Sizlerden başka kimseye
 hitap etmeyi bilmem.

Size söylüyorum, dinleyin beni.
 Anlatacağım Akhilleus'un oğlunun bana ettiklerini.
 Beni eve götüreceğine yemin edip,
 Troya'ya götürmeye kalktı adi.
 Sağ elini uzatarak yeminle
 Zeus'un oğlu Herakles'in
 kutsal silahı olan
 yayımı ele geçirdi.

Şimdi de Argoslar'a teşhir etmek ister beni.
 Güçlü bir adamı yenmiş gibi,
 zorla götürmek ister.
 Çoktan ölmüş olan
 sisli bir gölge
 bir hayaletim oysa ben.

Güçlü bir adam olsaydım,
 ele geçiremezdi beni.

Bu halimle bile,
eğer başvurmasaydı hileye.

Şimdi rezilce aldatıldığımı göre-
Ne yapmalıyım sizce?

Geri ver onu!

Aklını başına topla.
Ne düşünüyorsun?

Sesin çıkmıyor. Ben artık,
ölmüş bir adamım.

İki ağızlı mağara,
sana dönüyorum, tekrar.
Yaşamam için gereken her şey
elimden alındı acımasızca.
Burada ölüp gideceğim tek başına.
Bu yay olmadan
ne kanatlı bir kuş,
ne de dağ ayısı avlayamam.
Zavallı bir halde ölen bedenim
şimdiye dek etiyle beslendiğim
kurda kuşa yem olacak.
Masum hayvanların canına karşı
benim kanım ödeyecek bedelini.

(Neoptolemos'a dönerek)

Sen de geber... ama önce
Fikrini değiştirdin mi, söyle?

KORO

Ne yapacağız şimdi?
Karar sizin efendim-
Yola mı çıkacağız,
Bu adama mı uyacağız?

NEOPTOLEMOS

Yeni değil,
uzun süredir tuhaf bir acıma,
hissediyorum bu adama karşı.

FİLOKTETES

Acı bana, evlat, Tanrı aşkına
Beni aldattığın için,
katlanmak zorunda kalma utanca.

NEOPTOLEMOS

Ne yapacağım ben?
Evimden ayrılmasaydım keşke
Bulaşmazdım belaya böyle.

FİLOKTETES Sen kötü biri değilsin
Ama kötü adamlar yol gösterince,
düşmüşsün bu şerefsizliğe.
İnsanlara iyi örnek ol, şimdi;
çek git, binip gemine.
Ama yayımı geri ver önce.

NEOPTOLEMOS

Yoldaşlar, ne yapayım söyleyin.
(*Odüsseus ve bazı denizciler aniden sahneye
dalarlar. Odiüsseus, Neoptolemos'a seslenir.*)

ODÜSSEUS

Ne yapıyorsun, hain?
Buraya gel ve o yayı bana ver!

FİLOKTETES

Kimdir o? Odüsseus, değil mi?

ODÜSSEUS

Odüsseus'um, tabii.
Ta kendisi, gördüğün gibi.

FİLOKTETES

Satın alındım

...ve satıldım.

Beni esir alan oydu-

Silahlarıma el koyan.

ODÜSSEUS

Kesinlikle bendim... o, başkası değil.

İtiraf ediyorum.

FİLOKTETES (*Neoptolemos'a*)

Yayı bana geri ver.

ODÜSSEUS

İstese bile asla yapamaz bunu.

Ama sen mutlaka yayınla birlikte gelmelisin-

Ya da adamlarım seni zorla getirecek.

FİLOKTETES

Kötülerin en kötüsü ve iblisin ta kendisi...

(*Odüsseus'un adamlarını işaret eder.*)

Bu adamlar mı götürecek beni zor kullanarak?

ODÜSSEUS

Eğer kuzu kuzu gelmezsen.

FİLOKTETES

Ey Limni adası, Hefaistos'un²⁹ tutuşturduğu
güçlü alev,

Bu adamın beni bu adadan söküp çıkarmasına
katlanmak zorunda mıyım?

ODÜSSEUS

Bilmek istersen, Zeus'tur, bu ülkeyi yöneten

Onun iradesidir olanı biteni belirleyen

Ben sadece onun hizmetkârıyım.

FİLOKTETES

Hain, ne yalanlar söyleyeceksin gene?

Tanrıları kalkan yaparsın kendine,

Onları da yalanına ortak edersin.

ODÜSSEUS

Doğrudur söylediklerim,

hemen yola çıkılacak.

FİLOKTETES

Hayır!

ODÜSSEUS

Geleceksin. Boyun eğmekten başka çaren yok.

FİLOKTETES

Gerçekten lanetlendim öyleyse.

Babamın oğlu özgür bir adam değil,

bir köleymiş meğerse.

ODÜSSEUS

Hayır, ikisi de değil.

En soylu adamlara eşdeğer

Troya'yı zapt edecek ve yıkacak

kahraman olacaksın.

FİLOKTETES

Asla!

Her eziyete katlanırım,

yeter ki, burada kalayım.

ODÜSSEUS

Nasıl becereceksin bunu?

FİLOKTETES

(Kayalık yükseltiye bakar, topallayarak oraya doğru ilerler.)

Bu kayadan aşağı atacağım kendimi,

Parçalayacağım beynimi.

ODÜSSEUS *(Adamlarına)*

Yakalayın onu. Tutun, izin vermeyin.

FİLOKTETES

Oy benim ellerim...

Neler geldi başınıza, bağlanıp

oklarınızdan mahrum kaldınız.

Sen Odüsseus... soyluluktan nasibini

hiç almamış olan sen,

Hiç tanımadığım
 Emirlere uymaktan başka suçu olmayan
 -Bana eşdeğer ama senin için fazla iyi...
 Bu çocuğu kendine kalkan edip
 Beni nasıl da tuzağa düşürdün.
 Şimdi, bak, nasıl da acı çekiyor
 Benim çektiklerimi gördüğü için.

Ama karanlık dehlizlerinden göz kırpan
 Senin kötü ruhun,
 Onu, kendi tabiatına ve iradesine karşın
 Kötülüğün maşası olmaya itti.
 Ve şimdi sen adilerin en adisi,
 Bir zamanlar beni tek başıma
 Dostsuz ve şehirsiz,
 vahşi hayvanlara yem olarak bıraktığın
 bu kıyıdan prangaya vurarak
 götürmeye kalkıyorsun.
 Seni kaç kez lanetledim,
 ölmen için dua ettim.
 Ama tanrılar bana en ufak bir yakınlık
 duymuyor olmalı ki,
 hâlâ hayattasın.
 Ben tarifsiz acılar içinde
 sürünürken, sen Atreus'un oğullarıyla birlikte
 alay ettin benimle.

İlk sefere, zorla katılmıştın oysa sen,³⁰
 Bense yedi geminin kaptanı olarak
 gönüllü yelken açmıştım,
 sen beni fırlatıp atıncaya kadar.
 Onlara atmıştın bu şerefsizliğin suçunu,
 onlarsa seni suçluyordu.

Şimdi neden almak istersin beni?

Neden?

Ne çıkarın var?

Bir hiçim şimdi ben,

senin için çoktan ölmüşken.

Tanrıların en nefret ettiği kulken, ben.

Neden topal ve iğrenç görünmem

şimdi sana?

Nasıl kurban verip

dua edeceksin tanrılara

ben yanındayken?

Beni bu yüzden

atmamış mıydın geminden?

Sürünerek ölmeni dilerim.

benim gibi bir adama yaptığın

haksızlık için.

Eğer tanrıların adaleti varsa.

Bilirim ki, adildir onlar,

Yoksa benim gibi değersiz biri için

yola çıkmazsın sen,

Tanrıların dürtüsü olmasa.

Hey koca yurt ve tanrılar-

bana acıyorsanız eğer,

onları cezalandırın.

Acınacak halde yaşasam da,

onların mahvolduğunu görebilirim,

iyileşmiş gibi olacağım.

KORO

Çok dertli, bu yabancı, ey Odüsseus

Konuşması da çok dokunaklı,

boyun eğmeyecek belli ki, hiçbir baskıya.

ODÜSSEUS

Ona verecek yanıtlım çok.

Ama şimdilik tek bir şey söyleyeyim.
 Ne tür bir adama ihtiyaç varsa,
 ben oradayım.
 Adil ve soylu adam isteniyorsa,
 benden âlâsı bulunmaz.
 Mutlak zafer için doğmuşum.
 Gene de sana gelince,
 vazgeçiyorum önünde.

(Adamlarına)

Bırakın onu, dokunmayın ona.
 Bırakın kalsın burada.
 Teucer bizimle birlikte, nasılsa,
 Yay çekmede üstüne yoktur kimse.
 Ben de öyle.
 Bu yayı kullanmakta
 ve hedefi vurmakta
 senden geri kalmam nasılsa.
 Silahların elimizde şimdi.
 Kim ister ki seni?
 Elveda...

Limni'de iyi gezintiler sana!

(Odiseus'un adamları Filoktetes'i bırakırlar)

Hadi gidelim. Beni ödüllendirirler belki,
 Senin kazanacağın şeref için.

FİLOKTETES

Ah ne yapacağım ben bu sefil halde,
 benim silahlarımla
 sen mi görüneceksin Argoslar'a?

ODÜSSEUS

Yeteri kadar konuştuk... gidiyoruz.

FİLOKTETES

Akhilleus'un oğlu...
 Bana söyleyecek hiçbir şeyin yok mu?

Tek kelime etmeden bırakıp gidecek misin?

ODÜSSEUS

Buraya gel, Neoptolemos,
Sen ona bakma!
O kadar soylusun ki,
elimize geçen şansı
tepmeye meyillisin.

FİLOKTETES

Beni burada kaderimle baş başa mı
bırakacaksınız?
Acıamaz mısınız hiç bana?

KORO

Bu genç adam bizim kaptanımızdır.
O ne derse, biz onu yaparız.

NEOPTOLEMOS

Odüsseus benim çok yufka yürekli olduğumu
söyleyecek,
Ama isterse, kalın burada onunla...
Gemi yola çıkmaya hazır oluncaya kadar,
Biz duamızı ederken tanrılara.
Şimdi biz gidelim önden,
Çağırdığımızda gelirsiniz siz de.
(*Neoptolemos ve Odiüsseus çıkarlar.*)

FİLOKTETES

Ey benim boş mağaram,
Bazen sıcak, şimdiyse buz gibi,
Hiç istemedim, seni terk etmeyi,
Ölüm döşeğimde bile seninleyim.

Ey kederlerimle dolan
hüzünlü yuvam,
Gün be gün
Neler çekeceğim yeniden?
Yiyeceğimi nereden

bulup çıkartacağım?
 Bir zamanlar benden korkan
 kanatlı yaratıklar...
 Gelin haydi,
 sert rüzgârla birlikte,
 korumasız bir zavallıyım şimdi.

KORO

Senin işin zor,
 Ama kendin açtın başına bu işi,
 Kaderini kendin yarattın.
 Şansın tam açılmışken,
 en kötüsünü seçtin.

FİLOKTETES

karşı deyiş

Zavallı bir garibim, ben-
 Ne kadar da mutsuzum,
 Kederimi paylaşacak
 kimse olmayacak.
 Bir lokma bulmadan
 Aç biilaç ölüp gideceğim.
 Ellerimin erki yok,
 Oklarımın gücü ve hızı olmadan.

Görünmeden sinsice yaklaşan
 hilekâr bir aklın sözlerinin
 kurbanı oldum.
 O sözlerin sahibinin benim gibi
 acı çekeceğini
 görecektir kadar yaşar mıyım?

KORO

Benim hilekârlığım değil,
 Tanrıların iradesi getirdi bunu senin başına,
 Lanetini başkasına yönelt!
 Dostluğunu kaybetmektir,

benim tek korkum.

FİLOKTETES

deyiş

Ah ah o şimdi oturmuş
Beyaz köpüklü denizin sahilinde,
benim sefil hayatımın tek tesellisi
el değmemiş yayım elinde,
eğlenmekte benimle.
Yayım, benim, tek arkadaşım,
sevgiyle kucaklayan
elimden çekip aldılar seni.
Kalbin varsa, acımı paylaşırsın,
Herakles'in yoldaşı.
Dokunamayacağım sana bir daha.
Bir düzenbazın elinde,
onun planlarına alet olacaksın.

KORO

Konuşurken adil olmalı,
Kin ve nefret bürümüşse içini
Sözlerine dikkat etmeli.
Senin söz ettiğin bu adamın,
dostlarına çok iyiliği dokundu.

FİLOKTETES

Ey bu kayalık dağları mesken tutan karşı deyiş
kanatlı, parlak gözlü hayvanlar
ininizden kaçmanıza gerek yok artık,
Beni koruyacak oklarım yok.
Gelin, korkusuzca,
Korku kaynağı değil artık,
bu zavallı sakat bedenim.
Kokuşmuş etimle karnınızı
doyurmanız ne iyi olacak.
Çünkü öleceğim yakında.
Hayat veren toprağın

hiçbir armağanına sahip olmadan,
rüzgârların ortasında,
kim yaşayabilir ki burada?

KORO

Tanrıların adına,
sana iyi niyetle yaklaşan
bu yabancından uzak durma.
İyi düşün, anlamaya çalış:
Seni yiyip bitiren,
katlanılması zor,
kaderini değiştirmek senin elinde.

FİLOKTETES

Siz gene acımı tazeliyorsunuz!
Siz ki, buraya gelenlerin içinde
en iyileriydiniz.
Neden beni mahvettiniz?
Beni öldürmek mi niyetiniz?
Neden? Neden?

KORO

Neden böyle diyorsun?

FİLOKTETES

Çünkü beni nefret ettiğim Troya'ya
geri götürmek istiyorsunuz.

KORO

Senin için en iyisi bu.

FİLOKTETES

Beni yalnız bırakın öyleyse.

KORO

Bize uyar bu dediğin.
Gidelim hadi gemideki
Görevimizin başına.

FİLOKTETES (Bağırarak)

Hayır gitmeyin... Zeus'un adına...

Yalvarırım.

KORO

Sakin ol.

FİLOKTETES (*Bağırır*)

Kalın, burada yabancılar,
Tanrılar aşkına.

KORO

Niye bağıırıyorsun?

FİLOKTETES

Ah ah ah ah Tanrım,
Ah kara bahtım, kör talihim.
Nasıl bakacağım bu
yaralı ayağıma?
Yabancılar, geri gelin.

KORO

Ne istiyorsun?
Fikir mi değıştirdin, yoksa?

FİLOKTETES

Acıdan ne dediğini bilmeyen bu adama
Anlayış gösterin.

KORO

Gel öyleyse, bizimle birlikte, zavallı adam.

FİLOKTETES

Asla... asla! Şunu kafanıza koyun:
Bir şimşegin alevinde yansam,
kül olsam bile,
Bırakın Troya yok olsun,
beni sürgün edenlerle birlikte.
Ama yabancılar son bir iyilik istiyorum sizden.

KORO

Nedir?

FİLOKTETES

Bana bir kılıç verin, ya da bir balta,

hiç değilse bir ok...

KORO

Ne için?

FİLOKTETES

Kafamı, kolumu, bacağımı koparmak için,

KORO

Ama neden?

FİLOKTETES

Belki babamı görebilirim.

KORO

Nerede?

FİLOKTETES

Hades'in ölüm diyarında.

Çünkü o artık hayatta değil.

Ey benim memleketim,

Baba ocağım.

Kutsal nehrini terk edip

Yunanlar'a katılmakla

Ne büyük aptallık ettim.

Artık ben bir hiçim.

KORO

Şimdiye kadar çoktan gitmeliydik.

Yanılmıyorsam, uzaktan

Odüsseus geliyor,

Akhilleus'un oğluyla.

(Filoktetes mağarasına girer. Odüsseus sahneye girer ve Filoktetes'in yayını taşıyan Neoptolemos'la karşılaşır.)

ODÜSSEUS

Bana neden aceleyle buraya koştuğunu söylemeyecek
misin?

NEOPTOLEMOS

Daha önce yaptığım bir yanlış düzeltmeye.

ODÜSSEUS

Tuhaf konuşuyorsun. Ne yanlış yaptın?

NEOPTOLEMOS

Sana ve Yunan ordusuna boyun eğdim.

ODÜSSEUS

Sana ters gelen nedir?

NEOPTOLEMOS

Bir adamı alçakça bir hileyle kandırdım.

ODÜSSEUS

Hangi adamı? Ne var aklında?

NEOPTOLEMOS

Yeni bir şey değil- ama Poias'ın oğluna-

ODÜSSEUS

Ne yapacaksın, söyle? İçime bir korku düştü birden.

NEOPTOLEMOS

Bu yayı kimden aldıysam, ona geri vereceğim-

ODÜSSEUS

Zeus adına... Ne diyorsun sen?

Geri vermeyi düşünemezsin.

NEOPTOLEMOS

Ona utanç verici ve adil olmayan bir yolla sahip oldum.

ODÜSSEUS

Tanrılar aşkına, şaka mı ediyorsun?

NEOPTOLEMOS

Gerçeği söylemek bir şakaysa.

ODÜSSEUS

Ne diyorsun, Akhilleus'un oğlu.

Ne demek oluyor bütün bunlar?

NEOPTOLEMOS

Kaç kez tekrarlamamı istersin?

ODÜSSEUS

Hiç duymamayı tercih ederdim.

NEOPTOLEMOS

Her şeyi duyduğuna emin olabilirsin.

ODÜSSEUS

Ama seni durduracak biri var.

NEOPTOLEMOS

Ne diyorsun? Kim o?

ODÜSSEUS

Bütün Akha ordusu ve ben.

NEOPTOLEMOS

Akıllısın ama aptalca konuştun.

ODÜSSEUS

Senin söylediklerinle yaptıklarının hepsi aptalca.

NEOPTOLEMOS

Doğruysa ve adilse yaptıklarım, kurnazlıktan çok daha iyidir.

ODÜSSEUS

Benim buyruğumla aldığını bana geri ver!

NEOPTOLEMOS

Utanç verici bir hatayı düzelteceğim.

ODÜSSEUS

Bunu yaparken, Yunan ordusundan korkmuyor musun?

NEOPTOLEMOS

Doğru bildiğimi yaptığım için senin ordundan korkmuyorum.

ODÜSSEUS

Öyleyse Troyalılar'la değil seninle savaşacağız.

NEOPTOLEMOS

Hadi, ne duruyorsun?

ODÜSSEUS

Kılıcımın kabzasını tutan elimi görüyor musun?

NEOPTOLEMOS

Peki, sen benimkini görüyor musun?

ODÜSSEUS

Ne halin varsa gör, o zaman.

Ama bunu gidip bütün orduya anlatacağım.

Senin cezanı verirler elbet.

NEOPTOLEMOS

Çok akıllıca düşündün.

Belki bundan sonra beladan uzak durursun.

*(Odüsseus çıkar. Neoptolemos mağaraya yaklaşır. Po-
ias'ın oğlu Filoktetes, çık artık ininden.)*

FİLOKTETES

Mağaramın önündeki bu şamata da ne?

Neden çağırırsın beni?

Ne istiyorsun?

Kötü bir şey olmalı.

Tüm acılarımın üstüne.

NEOPTOLEMOS

Endişelenme.

Dinle sana söyleyeceklerimi.

FİLOKTETES

Korkuyorum.

Daha önce senin tatlı diline kandım.

Mahvıma sebep oldu sözlerin.

NEOPTOLEMOS

Fikrimi değiştiremez miyim?

FİLOKTETES

O zaman da böyle konuşuyordun,

Tatlı ama aldatıcı.

yayımı benden çalınca...

NEOPTOLEMOS

Ama şimdi güven bana,

Neye karar verdin,

Gelecek misin bizimle,

Yoksa kalacak mısın?

FİLOKTETES

Sus, konuşma artık
Ne söylesen boşuna.

NEOPTOLEMOS

Bu mu kararın?

FİLOKTETES

Dilimin döndüğünce.

NEOPTOLEMOS

Seni ikna edebilmeyi isterdim sözle,
Yararı yok, diyorsan, benim işim bitti.

FİLOKTETES

Yararı yok hiçbir sözün,
Bana hayat verenden yoksun bıraktın beni,
Soylu babanın iğrenç oğlu,
dilerim hepiniz Hades'i boylarsınız,
Atreus'un oğulları, Laertes'in oğlu ve sen!

NEOPTOLEMOS

Beddua etme artık,
al yayını geri veriyorum sana.

FİLOKTETES

Ne diyorsun? Gene mi kandırıyorsun beni?

NEOPTOLEMOS

Hayır, yemin ederim, yüce Zeus'un
önünde eğilerek.

FİLOKTETES

Bu söylediğin doğruysa, çok sevindim.

NEOPTOLEMOS

Denemesi çok basit. Sağ elini uzat ve al silahını.
(*Odiisseus girer.*)

ODÜSSEUS

Seni men ederim bunu yapmaktan.
Tanrılar tanıgım olsun,
Atreus'un oğulları ve bütün ordu adına!

FİLOKTETES

Bu kimin sesi işittiğim? Odüsseus olmasın?

ODÜSSEUS

Ta kendisi. Akhilleus'un oğlu istemese de,

Seni götüreceğim Troya'ya, istesen de istemesen de.

FİLOKTETES

Bir kez daha sevinemeyeceksin, eğer bu ok hedefini

bulursa.

NEOPTOLEMOS

Filoktetes'i yakalayarak,

Hayır, okunu atma tanrı aşkına.

FİLOKTETES

Tanrı aşkına elimi bırak, sevgili çocuğum!

NEOPTOLEMOS

Bırakmam!

FİLOKTETES

Neden bu adamı, en kötü düşmanımı

öldürmeme engel olursun?

NEOPTOLEMOS

Öldürmek bize yakışmaz.

FİLOKTETES

Bu açık öyleyse:

Ordunun önderleri,

Akhalar'ın habercileri,

Lafa gelince kahraman,

Eyleme gelince korkak.

NEOPTOLEMOS

Belki de öyledir.

Ama yayını geri aldın, artık beni suçlamana gerek yok.

FİLOKTETES

Doğru söylersin, evlat.

Gösterdin asaletini.

Sisüfos'un değil.

Belli ki, Akhilleus'un nesebisin,
Hayattayken canlıların en asiliydi,
Ölüler arasında da hiç kuşkusuz öyle.

(*Odiüsseus çıkar.*)

NEOPTOLEMOS

Babam için söyledikleriniz beni mutlu etti.
Şimdi beni dinleyin,
Sizden bir şey isteyeceğim.

İnsanlar tanrıların hediyesi olan
kısmeti geri çevirmemeli.
Ama kendi akılsız başının
Cezasını çekenlere de acımamalı.
Yabani bir hayvan gibisin,
hiçbir uyarıya kulak vermezsin.
Biri senin iyiliğini istese,
onu düşman gibi görürsün.
Gene de söyleyeceğim ben,
Zeus şahidim olsun.
Bunu kafana yaz, düşün.
Senin başına gelen bu illet
Tanrıların iradesi.
Çünkü sen çok yaklaştıydın
Khrüz'le tapınakta nöbet tutan yılana.
Burada kaldıkça
bu illetten kurtuluş yok sana.
Ama kendi isteğinle gelirsen Troya'ya
Asklepios'un oğulları³¹
derman bulur yarana.
Senin yayınla birlikte
benim için söylenen kehanet de
yerini bulur.
Seninle ben oluruz birlikte

Troya'nın fatihi.

Ben bunları nerden mi biliyorum?

Troya'dan Helenos adında birini
tutsak almıştık.

Kâhinlerin en iyisi.

Bütün bunların olacağını haber verdi.

Daha da fazlasını,

Troya'nın bu yaz düşeceğini.

Kehaneti doğru çıkmazsa,

ölümü göze aldı.

Bunu bilerek gel sen de

Yunanlar'ın en soylusu olmaya,

Şifalı ellerden şifa bulmaya

Troya'yı alınca

şan olacaksın dünyaya.

FİLOKTETES

Acı hayat,

Neden almazsın canımı?

Hades'e götürmezsin beni?

Ne yapacağım şimdi?

Bana dost elini veren

bu adamı nasıl dinlemem?

Boyun eğecek miyim?

Nasıl çıkarım insan içine?

Kim konuşur benimle?

(Koro'ya)

Burada durup her şeyi izleyenler:

Ne dersiniz, beni mahveden

Atreus'un oğullarına ve

Laertes'in oğluna katılmam

Olacak iş mi?

Çünkü geçmişte çektiğim acılar değil,

beni düşündüren,
gelecekte çekeceklerim.
Kötülüğün anası olanlar
kötülük ekerler her daim.

(*Neoptolemos'a*)

Beni şaşırtıyorsun,
Sen de gitmemelisin Troya'ya,
Beni de uzak tutmalısın.
Babanın silahlarına el koyan
bu adamlar değil mi?
Nasıl onlara katılırsın,
beni de birlikte
götürmek istersin?

Bana söz verdiğin gibi daha önce,
Beni evime götür,
Sen de adanda kal.
Bırakalım bu adamlar
Telef olsun.
Babam da, ben de
ödüllendiririz seni.
Kötülere yardım etmeyerek,
iyiliğini göstereceksin.

NEOPTOLEMOS

Söylediklerin, akla yatkın,
Ama benim sözüme ve tanrılara güven.
Birlikte gidelim bu adadan.

FİLOKTETES

Atreus'un oğluna
Troya'ya
nasıl giderim bu ayakla?

NEOPTOLEMOS

Ayağını ve seni bu dertten kurtaracak olanlara.

FİLOKTETES

Bu sözlerin çok tuhaf. Ne diyorsun?

NEOPTOLEMOS

Yerine getirilirse,
ikimiz için de en iyisi
bu olacak.

FİLOKTETES

Böyle konuşmakla, tanrılardan utanmaz mısın?

NEOPTOLEMOS

Bir dosta yardım etmekten niye utanayım ki?

FİLOKTETES

Benim dostum musun, Agamemnon'un mu?

NEOPTOLEMOS

Senin dostunum. Dost sözü veriyorum sana.

FİLOKTETES

Öyleyse, beni nasıl düşmanlarıma teslim edersin?

NEOPTOLEMOS

Kadere boyun eğmelisin.

FİLOKTETES

Bu sözlerinle beni mahvedeceksin.

NEOPTOLEMOS

Hayır, etmeyeceğim. Anlamıyorsun.

FİLOKTETES

Onlar değil mi, beni sürgüne gönderen?

NEOPTOLEMOS

Evet, onlar seni sürdü, ama şimdi
gör, nasıl kurtaracaklar seni

FİLOKTETES

Asla, Troya'ya gitmek istemem.

NEOPTOLEMOS

Bu söylediklerimle seni ikna edemiyorsam ne yapabilirim?
Artık bu tartışmayı keselim.
Sen de yaşamaya devam et eskisi gibi.

FİLOKTETES

Bırak çekeyim alın yazımı,
Sen de dur sözünde
götür beni evime.
Erteleme ve
Troya'dan söz etme bir daha.
Yetti artık bu konuşma.

NEOPTOLEMOS

İstiyorsan, gidelim o zaman.

FİLOKTETES

Tam bir soylu gibi konuştun.

NEOPTOLEMOS

Hadi toparlan öyleyse bir an önce.

FİLOKTETES

Elimden geldiği kadar.

NEOPTOLEMOS

Akhalar'ın suçlamalarından nasıl kurtulacağım?

FİLOKTETES

Onu düşünme hiç.

NEOPTOLEMOS

Peki, ya yurdumu yerle bir ederlerse?

FİLOKTETES

Ben yanında olacağım!

NEOPTOLEMOS

Sen nasıl yardım edebilirsin bana?

FİLOKTETES

Herakles'in oklarıyla...

*(Herakles mağaranın tepesindeki kayanın üstünde
görünüür)*

NEOPTOLEMOS

Nasıl?

FİLOKTETES

İlerlemelerini önlerim.

NEOPTOLEMOS

Söylediğin gibi yapabilirsen,
Hadi veda et toprağına, gidelim

HERAKLES

Henüz değil Poias'ın oğlu,
Benim sözlerimi dinlemeden gitme.
Bu işittiğin Herakles'in sesi,
Bu gördüğün onun yüzü.
Olümpos'taki tahtımdan kalkıp
Senin için geldim.
Zeus'un planlarını sana anlatmaya,
ve seni çıkmak üzere olduğun
yoldan çevirmeye.
Beni dinle.

Sana önce kendimden söz edeceğim,
Bugün gördüğün ölümsüzlük katına
yükselmeden önce
neler çektim ben de,
ne acılar ve çilelerle.
Bunu iyi bil ki,
Senin şanlı geleceğin.
hayatının acılarından doğacak.
Böyle yazıldı senin kaderin.
Bu adamla Troya'ya gidince
hastalığın derman bulacak orada.
Büyük kahramanlık göstereceksin.
Benim şu oklarımla -bütün bu belaların
sebebi olan... Paris'i öldürecek,
Troya'yı zapt edeceksin.
Ordudan alacağın ödüllerle ganimetleri
baba ocağının yüksek tepelerine
baban Poias'a göndereceksin.

Bu savaştan alacağın ganimetleri
 benim yayıma övgü olarak
 tapınağıma koy.
 Sana da aynısını tavsiye ederim
 Akhilleus'un oğlu.
 Sen de, o olmadan Troya'yı alacak kadar
 güçlü değilsin. Ne de o sensiz.
 Ama ikiniz birbirinize göz kulak olun,
 birlikte avlanan iki aslan gibi.
 Bu arada Asklepios'u Troya'ya göndereceğim,
 yaralarını iyileştirsin diye.
 Ama Troya'yı aldığınızda,
 İhmal etmeyin, tanrılara şükretmeyi
 Ayinlerle ibadet etmeyi.
 Çünkü Zeus için her şeyden önemlisi budur.
 İnanç, ölenle ölmez,
 bu dünyada ve Hades'te sizi yalnız bırakmaz.

FİLOKTETES

O kadar özlediğim sesi
 duydum sonunda.
 Boyun egeceğim buyruklarına.

NEOPTOLEMOS

Elbette, ben de.

HERAKLES

Oyalanmayın artık, öyleyse.
 Bir an önce hareket edin,
 Rüzgâr da sizinle birlikte.
 (Herakles çıkar.)

FİLOKTETES

Çok iyi öyleyse,
 Ayrılırken, adayı selamlayacağım.
 Beni koruyan mağaramı,
 çayır perilerini, su tanrıçalarını,

denizin dalgalarını,
mağaramın derinliklerinde
bana getiren güney rüzgârı.
Hermes'in dağı
kendi sesimi
bana yankıladı,
kükredikçe ben fırtına gibi.

Ama şimdi,
Ey nehirler ve ilkbahar
Sizi terk ediyorum
sonunda.
Hiç beklemediğim bir anda.
Elveda Limni.
Denizin çevrelediği...
Bana iyi bir yolculuk bağışla.
Yüce kaderimin beni taşıdığı yere.

Dostlarımin inayeti,
Bize bunu buyuran
Tanrıların izniyle...

KORO

Hadi hep birlikte gidelim,
Deniz kızlarına dua edelim,
Yelken açalım güvenle, emin ellere.

SON

DİPNOTLAR

1. Limni Adası, Lemnos, Kuzey Ege'de Yunanistan'la Troya arasında bir uğrak yeridir. Sofokles, dramatik etkiyi artırmak için olsa gerek, ıssız bir ada olarak tanımlamıştır. Oysa İlyada'da birçok insanın yaşadığı bir yerleşim ve ticaret merkezi olarak geçer.
2. Akhilleus'un oğlu Neoptomelos. Oyun boyunca kişiler babalarının adıyla anılırlar. Neoptolemos'un Akhilleus'un oğlu olarak anılması, oyunun ana temalarını ifade eder: İnsanın doğası, doğum, karakterin babadan oğula geçişi ve soyluluk.
3. Poias'ın oğlu, Meloslu Filoktetes'tir. Filoktetes'in ana yurdu Tesalya'dadır, ama sonradan Herakles'le olan bağlantıları nedeniyle Melos'a göçmüşlerdir. Melos, Oita Dağının güneyindedir ve Herakles'in tapınağı burada yer alır.
4. Kurnaz Hermes, tüccarların, hırsızların ve dolandırıcıların tanrısıdır. Mesleğe, üvey kardeşi Apollon'nun ineğini çalarak başlamıştır.
5. Zeus'un kızı Athena zekâ tanrıçası ve Atina kentinin, Troya'ya saldıran tüm Yunan ordularının koruyucusudur. Odüsseus'la yakın ilişkisi olduğu söylenir.
6. Nike, zafer tanrıçasıdır.
7. Zeus'un kutsal asası, İlyada'da Akhilleus'la Agamemnon arasındaki kavgada geçer.
8. Ekho, yankıyı simgeleyen su perisi .
9. Khrüz, Apollon'la ilişkilendirilen küçük tanrıça, bir deniz perisi. Filoktetes, onun kutsal tapınağına çok fazla yaklaştığı için bir deniz yılanı sokmuştu onu.
10. Neoptolemos'un babası Akhilleus Tesalya'nın Fitia bölgesinden Sküros adasına gelmişti. Sküros Tesalya ile Troya arasında bir adadır. Akhilleus'un annesi deniz tanrıçası Thetis'tir. Zeus da, Poseidon da Thetis'e âşıktı. Ancak Thetis'in doğacak çocuğunun babasından güçlü olacağı kehaneti üzerine Thetis'i bir ölümlü olan Peleus'la evlendirirler. Başka bir kehanete göre Akhilleus, ünlü olmayı seçerse, genç yaşta ölecektir. Thetis, oğlunu bu yazgıdan kurtarmak için Sküros'a kaçırır. Burada kral Lükomedes'in kızıyla sevişen Akhilleus'un oğlu Neoptolemos bu ilişkiden doğar.
11. Lükomedes, Neoptolemos'un anne tarafından büyükbabasıdır. Baba-

sını hiç görmeyen Neoptolemos, Lükomedes tarafından büyütülmüştü. Neoptolemos, Troya savaşından sonra dedesinin ardından Sküros kralı olmuştur.

12. Filoktetes'te bulunan bu ok ve yay Herakles'in ünlü zehirli uçlu okuyla yayıdır. Herakles, Oita dağında acılar içinde ölmek isterken, ateşi yakan Filoktetes'e armağan olarak vermiştir.

13. Filoktetes'in yarası denizciler arasında uğursuzluk işareti olarak görüldüğü için hiç kimse onu gemisine almak istemiyor.

14. Oyunda Atreus'un oğulları olarak geçen kişiler Yunan ordusunun başkomutanı olan Argos Kralı Agamemnon ve onun kardeşi Sparta Kralı Menelaos'tur. Bilindiği gibi Menelaos, Güzel Helen'in kocasıdır. Odüsseus, Filoktetes'i onların buyruğuyla adaya bıraktığını söyler.

15. Akhilleus.

16. Akhilleus, Paris'in attığı bir okla vurulur fakat onun okunun hedefini Akhilleus'un topuğuna yönelten Apollon'dur. Akhilleus'un incinebilir tek yeri topuğuydu.

17. Akhilleus'un eski öğretmeni.

18. Neoptolemos, Sküros adasında büyümüş ve babasını hiç görmemişti. Onun amacı, babasının namına sahip çıkmaktır.

19. Lanetli Sigeion, Dardanel yarımadasındaki stratejik önemi olan bir kent. Troya'yı almaya çalışan Yunan ordusu oraya konuşlanmıştı. Akhilleus'un mezarı orada olduğu için "lanetli" diyor.

20. Akhilleus'un kutsal silahlarının birtakımı yakın dostu Patroklos tarafından, onun yerine Troya kralı Priamos'un büyük oğlu kahraman Hector'la savaştığında kullanılmıştı ve Hector onlara el koymuştu. Daha sonra Akhilleus o silahları Hector'u öldürerek geri aldı. Akhilleus'un diğer silah takımı, Hefaistos tarafından tasarlanmıştı. Ölümünden sonra bu silahlara sahip olmak için Odüsseus'la Ajaks dövüşmüştü.

21. Paktolos ırmağı, Ege Bölgesi'nde Sart çayı. Frigya Kralı Midas, tuttuğu her şeyin altın olmasını dilemişti. Dileği yerine gelen Midas, daha sonra bu gücünden kurtulmak istediğinde Sart Çayı'na girip yıkanır ve o andan sonra Paktolas ırmağında altın akmaya başlar.

22. Salamisli Telamon'un oğlu Ajaks, Akhilleus'un silahları için Odüsseus'la tuttuğu kavgada yenildiği için intihar etti.

23. Troya'yı işgal eden Yunan savaşçılardan biri. Yağma sırasında Odüsseus'a eşlik etmişti

24. Bir söylentiye göre Odüsseus'un annesi Antikleia, Korint Kralı Sisü-

- fos tarafından gebe bırakılmıştı. Odüsseus'un olası babası Laertes tarafından drahome karşılığında satın alınmıştı.
25. Troya seferine katılan Pülos Kralı Nestor'un oğlu Antilokhos, öldürülmüştü.
26. Patroklos, savaşmak istemeyen dostu Akhilleus'un savaş giysilerini ve silahlarını kuşanarak Hector'a meydan okumuş ve yenik düşerek öldürülmüştü. Onun intikamını almak için Akhilleus, Hector'la savaşmış ve onu öldürmüştü.
27. Tersites, Troya'ya savaşmaya gelen Yunanlar'ın en çirkini olarak tanımlanır. Homeros gene de ondan yetenekli bir hatip olarak söz eder.
28. Zeus'un ve Poseidon'un kardeşi olan Hades ölülerin toplandığı Yeraltı ülkesine hükmeder.
29. Hefaistos volkanlarla ve demircilikle ilgili tanrı. Zeus ile Hera'nın oğlu. Topal ve çirkindir. Limni adasının iki önemli kentinden biri Hefastia adını taşır.
30. On yıl önce Troya'ya ilk sefere gidilirken, Odüsseus onu götürmeye gelen Yunanlar'a, savaşa gitmemek için deli rolü yapmıştı. Ama Palamedes, henüz bebek olan oğlu Telemakos'u önüne fırlatınca, onu ezmemek için atlarını dizginlemişti. Akli dengesinin yerinde olduğu ispatlandığı için sefere katılmak zorunda kalmıştı.
31. Asklepios'un oğulları Makhaon ve Podaleirios, Akhalar'ın ordusunda bulunan iki hekim. Filoktetes'i, Troya'ya geldiğinde tedavi ettiler.

SOFOKLES

PHILOCTETES

Bir Medeniyet Entrikası

Sofokles'in *Philoctetes*'inden
Küçük Bir Uyarlama

Uyarlayan
Bengi Heval ÖZ

KİŞİLER

SUNUCU

KORO

FİLOKTETES

ODÜSSEUS

NEOPTOLEMUS

MUHAFİZ

(Sunucu ve Muhafız rollerini aynı oyuncu oynayabilir.)

★

Bu oyun ilk olarak, 16 Mayıs 2008’de 16. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında Tiyatro Z tarafından salmelenmiştir.

UYURLAYAN - YÖNETEN	: BENGİ HEVAL ÖZ
DRAMATURG	: CEM KENAR
DEKOR VE KOSTÜM TASARIM	: CAN TUĞÇUOĞLU
IŞIK TASARIM	: CEM KENAR
MÜZİK	: ALPER MARAL
HAREKET KOREOGRAFİSİ	: YEŞİM ALIÇ
YÖNETMEN YARDIMCILARI	: DERYA ASLAN, NEBİL SAYIN
YÖNETMEN ASİSTANLARI	: OZAN MORGÜL – MURAT ŞEVKİ ÇOBAN
YAPIM SORUMLUSU	: CEM KENAR

Rol Dağılımı:

KORO	: DERYA ASLAN
SUNUCU – MUHAFİZ	: NEBİL SAYIN
FİLOKTETES	: İNANÇ KOÇAK
ODÜSSEUS	: ÖZGÜR ATKIN
NEOPTOLEMOS	: KAAAN KESKİN

★

Oyunun telif hakları, SEZEN GÖRSEL SANATLAR YAPIM KÜLTÜR VE TURİZM LTD.’ye aittir.

İletişim için tiyatro.z@gmail.com adresinden ve 00 90 212 2491665 nolu telefonla bilgi alınabilir.

Sahne kayalık bir adanın kıyısı. Arka ortada bir mağara girişi vardır. Her taraftan kanlı sargı bezleri sarmaktadır. Bir incir ağacı vardır. Sahne önünde deniz. El değmemiş bir doğa güzelliği göze çarpar. Deniz ve kuş sesleri. Gece, tan ağarmasından az önce.

SAHNE 1

SUNUCU Birazdan izleyeceğiniz oyun çok uzun yıllar önce, ıssız bir adada geçiyor. İnsanın insana düşman olduğu, hayat koşullarının zor olduğu, şehirlerin kanla yıkıldığı, her ay yeni bir savaşın patlak verdiği bir dönemde...

Neşeyle cıvıldaayan çocuklar, yavrularını sevgiyle kucaklayan analar, babalar, birbirlerine aşkla sarılan sevgililer... Buraya bunları görmeye geldiyseniz büyük bir yanılgı içindesiniz. Çıkmak isteyenler şimdi hemen çıkabilir.

(Bir boru sesi ve çanlar çalmaya başlar)

Şansınızı yitirdiniz! Geliyorlar! Gün ağarmak üzere... Bu duyduğunuz Odüsseus'un gemisinin sirenleri. Limni Adasına yanaşacak yer arıyorlar. Ben ortalıktan kaybolayım. Sonra gene görüşürüz, eğer hâlâ hayattaysanız... *(Karanlıkta askerler adayı tavaf eder, güvenli olup olmadığını kontrol eder ve çıkarlar. Sabahın ilk ışıkları, kuş sesleri, geminin borusu, sabah sessizliği, dalga sesleri, çok uzaktan belli belirsiz bir bebek ağlaması.*

Koro sahne üzerinde. Koronun bu oyundaki rolü, yeri geldiğinde adada yaşayan bir akbaba, yeri geldiğinde bir kaya parçası, bazen de adanın ta kendisi olarak algılanmalıdır. Bütün oyun boyunca koronun sahne üzerinde ol-

duğunu biz seyirciler biliriz, ama kostümiiniin yardımıyla bukalemun gibi sahne dekorunun rengini aldıkça oyuncular tarafından görünmez olmaktadır. Üzerinde bir kumaş parçası vardır. Onu kaya parçası gibi göstermektedir. Kumaşı üzerinden atar, gerinir, daha sabah olmadığını fark eder. Esner. Üstüne örtüsünü örter ve yeniden uyur. Oyun bir tan vaktinde başlar, akşamüstü hava kararıncaya kadar sürer.)

SAHNE 2

Bir Muhafız, Odiisseus ve Neoptolemus, sinsice yanaşırlar. Neoptolemus ve Muhafız'ın ellerinde mızraklar vardır. Koro olduğu yerden olan biteni izlemektedir

ODÜSSEUS İşte geldik. Limni Adası. On yıl önce, hafızam beni yanıltmıyorsa Filoktetes'i tam bu kayalıkların üzerine bırakmıştık. Acıdan ve kan kaybından baygın durumdaydı. Ölmediyse, bu kervan geçmez adaya başka bir gemi gelmediyse, buralarda bir yerde yaşıyor olmalı. Tabii Truvalılar onu bizden önce bulmadıysa... Hadi, git bak bakalım, insanlığa dair herhangi bir işaret bulacak mısın?

NEOPTOLEMUS Efendim siz önden buyursanız?

ODÜSSEUS Yoo, olmaz. Sen önden git. Ben seni burada bekliyor olacağım.

KORO Bu gördüğünüz Odüsseus, kahraman Odüsseus, yiğit Odüsseus. Yanındaki de Achilles'i'n oğlu Neoptolemus. Yakışıklı, kadınların gözdesi, Neoptolemus. Bura gelişlerinin bir sebebi olmalı mutlak. Baksanıza nasıl da sinsice ilerliyorlar. Odüsseus durdu. Kayanın arkasına sindi. Korkuyor... Ayaklarının çamura bulanmasından ya da kayalara sıkışıp buranın onun mezarı ol-

masından. Mızrak deyince üstüne yoktur fırlatmakta. Ya da akıl oyunları oynayıp şeytana pabucunu ters giydirmekte. Kirli işlerdir onun uzmanlık alanı. Nerede bir akıl oyunu, hile var, o oradadır. Ama iş yüzleşmeye gelince hep geri durur, benim bu eski dostum. Belli ki bir işin üstünde yine. İzleyelim bakalım...

(Mağara ağzına geçip bir akbaba olur. Sanki mağaranın girişini korumaktadır.)

Neoptolemus mağara ağzına doğru ilerler. İçeriden gelen koku onu çok rahatsız eder)

ODÜSSEUS Bir şey görüyor musun?

NEOPTOLEMUS Evet. Burada bir mağara var. İçeriden leş gibi bir koku geliyor. Tepesi de akbabalarla dolu. İster misin burada ölmüş ve kokuşmuş olsun?

ODÜSSEUS Hiç sanmam. Bu duyduğun onun yarasından gelen koku.

NEOPTOLEMUS Yarasından gelen koku mu? Ne yarası?

ODÜSSEUS Yıllar önce gemilerimizle Yunanistan'dan çıkıp Truva'ya yelken açtığımızda Kardak Kayalıklarının açıklarında Filoktetes'i bir su yılanı sokmuştu. Bu yara gün geçtikçe kötüledi. Bir süre sonra yarasından korkunç bir koku yükselmeye başladı. İşte biz bu koku ve dayanılmaz haykırıışları yüzünden onu bu adaya bıraktık. Bütün bir ordunun savaşma gücünü kırıyordu onun haykırıışları. Askerlerimin morali bozuluyordu. Bizi yorgun ve daha savaşa girmeden yitik bırakıyordu. Sen biraz daha yaklaş bakalım. Var mı başka bir şey? Yaşadığına dair herhangi bir kanıt...

NEOPTOLEMUS *(Mağaraya girer)* Aaaah!

ODÜSSEUS Ne! Ne oldu? Vuruldu mu? Cevap versene!

NEOPTOLEMUS *(Kendini dışarı atar)* Yok, yok iyiyim. Bir sargı bezi, ya da paçavra mı demeliyim. Kurumuş kanla ve irinle kararmış, mağaranın ağzında asılı duruyor.

İğrenç!

ODÜSSEUS Harika! Demek ki yaşıyor! Mağaraya gir de bir bak bakalım. Ama dikkatli ol. Bu adada yıllardır tek başına kalan bir insan vahşileşir. Eğer içerideyse tehlikeyle karşı karşıya geldiğinde nasıl davranacağı belli olmaz. Köşeye kısıtılmış vahşi bir hayvan gibi silahını çeker de seni vurursa kurtuluşun mümkün olmaz.

NEOPTOLEMUS Sen neden gelmiyorsun? Benim tek başıma gitmem doğru olur mu?

ODÜSSEUS Beni tanıyor ve benden nefret ediyor. Benimle karşılaşması inan ki ne senin için, ne de Yunan Ordusu için hayırlı olacaktır. Hadi, cesaret oğlum.

NEOPTOLEMUS *(Mağaraya girer; sesi içerden gelir)* Vayy... İçerde bildiğin, dayalı döşeli bir ev var. Kuş tüyünden ve postlardan yapılmış bir yatak, ağaç oyma bir koltuk ve daha bilumum... Bir insanın yaşaması için gerekli her tür alet edevat var. Şarap! Üzüm, incir, bir çuval buğday, yanan bir ateş, bu adam gerçekten vahşileşmiş midir sence?

(Elinde ağaçtan oyulmuş bir şarap kadelii, kaşık veya tabak vardır. Elindekileri aşağılarcasına sağa sola fırlatır.

İçeriden aldığı elmayı ısırarak dışarı çıkar. Rahatlamıştır)

ODÜSSEUS Sen onu bırak, ok ve yay orada mı, ona bak?

NEOPTOLEMUS Hayır.

ODÜSSEUS Emin misin iyi bak?

NEOPTOLEMUS *(Mağaraya tekrar girer)* Evet eminim, burada ok ve yay yok.

ODÜSSEUS Hay aksi! Oysaki işimiz ne kadar kolay olurdu... Neyse, demek ki başka bir çözüm yolu bulacağız. Geri gel de şu kuytuda bir konuşalım...

(Neoptolemus geri döner, elindeki meyveyi kemirir.)

NEOPTOLEMUS Babam öldüğünden beri beni evlat belledin. Gelip beni aldın, savaşa sürükledin. Şimdi de bura-

ya getirdin. Sen benim örnek aldığım komutansın, ama söyle, neden beni bu ıssız, medeniyetten, Yunanistan'dan ve Truva Savaşı'ndan uzak kaya parçasına getirdin, artık anlat... Neden bu kokuşmuş mağaranın içinde bir ok ve yay arıyoruz? Kim bu Filoktetes, benimle ne ilgisi var?

(Elindeki elma koçanını sahilde yere atar)

ODÜSSEUS Madem sen beni baba bildin, benim oğlumsun bundan böyle. Ama bir kahramana yaraşır bir evlat ol ve sözlerimi iyi dinle. Çünkü şimdi senden isteyeceklerim kulağa pek de erdemli gelmeyebilir. Buraya bir görevi yerine getirmek için geldik. Şimdi senden hem hayatını hem de onurunu istiyorum. Çünkü bunları bana emanet etmezsen ikimiz de bu adadan onurumuza yaraşır şekilde ayrılamayız.

NEOPTOLEMUS Hayatım senindir. Hayatım Yunan Ordusu'na emanettir!

ODÜSSEUS Oğlum! *(Sarılır)*

(Odüsseus Muhafız'a bir el işaretiyle çıkmasını emreder. Muhafız çıkar)

ODÜSSEUS Bilmece nedir bilir misin?

NEOPTOLEMUS Bilirim bilmesine de sen şimdi bilmece gibi konuşmaya başladın. Ne demek istiyorsan onu söyle.

ODÜSSEUS Bilmece, bilinmeyenin, akıl yoluyla çözüldüğü bir zihin oyunudur. Bizim de buradaki görevimiz bir bilmeceyi çözmek.

NEOPTOLEMUS Neymiş bizim bilmecemiz? Bilek gücümün beceremeyeceği bir şey mi benden istediğin?

ODÜSSEUS Evet, bilek gücü bu görevde işe yaramaz. Gelış amacımız Filoktetes'in okunu ve yayını almak. Daha da doğrusu, ne pahasına olursa olsun almak. Buna çalmak, gasp etmek, silahsız bırakmak, hile, ne dersen de.

Ve bunu senin yapman gerekiyor. Bilmeceyi sen çözeceksin.

NEOPTOLEMUS *(Güler)* Ne! Sen neden söz ediyorsun? Zavallı bir ihtiyarın elinden silahını almak mı? Bu ıssız ve vahşi hayvanlarla dolu adada silahı olmadan kendini nasıl korur? Bu ne kadar şerefsiz bir davranış! Benden nasıl bir ahlaksızlık istediğinin farkında değil misin? Sen ki akıldan ve erdemden söz edersin, bunu benden nasıl istersin?

ODÜSSEUS Onu hile ile tarafımıza çekmekten başka çaremiz yok. Kâhin, Filoktetes'in yayını kullanmadan Truva'nın ele geçirilemeyeceğini buyurmuş. Biz de bunu yapacağız.

NEOPTOLEMUS Hani bu savaşı bitiren ben olacaktım? Hani kâhin öyle demişti? Öyle demiştin!

ODÜSSEUS Yine sen olacaksın, çünkü oku ve yayı kullanan sen olacaksın, ama Filoktetes olmadan sen de olamazsın. Filoktetes'i de Truva Savaşı'na katılmaya ikna etmek zorundayız.

NEOPTOLEMUS Nedenmiş? Okunu ve yayını aldığımıza göre, öldürelim daha iyi!

ODÜSSEUS O kadar basit değil. *(Komutan edasıyla)* Dinle, onu bu adada bırakırken onunla gelen halkını da geride bırakmış olduk. Senin emrinde 1000 asker, benim emrimde 1000 asker varsa, onun emir komutasına girecek 1000 asker olabilirdi, ama şu anda yok. Tam da on yıldır bu savaş bitmezken, askerlerimizin nefesi tükenmişken ve destek kuvvetlere ihtiyacımız varken Filoktetes'i bırakıp gidemeyiz. Onun ordusunu toparlamamız gerek. Truva'nın düşebilmesi için bu şart. Ama bu bilmede tek bilinmeyen yok. Filoktetes benden ve tüm diğer Yunanlar'dan nefret eder. Kendi de Yunan olması-na rağmen onu bu adaya terk etmiş soydaşlarına karşı

bitmez tükenmez bir öfkesi var. Öyle ya da böyle, nefreti bizden yana düşünmesini engelleyecektir. O yüzden eğer kazara beni görürse bütün plan suya düşer.

NEOPTOLEMUS Onu bu ıssız adaya terk edip gitmişsin, daha ne bekliyordun?

ODÜSSEUS Başka ne yapabilirdim? Bütün bir ordunun ve ülkenin geleceği için bir kişiyi feda ettim! Üstelik işe yaramayan, sakat birini gemimde tutmam beklenemezdi. Şimdi olsa gene aynı şeyi yaparım. Onun için bizimle Truva'ya gelip Yunan tarafında savaşılmaya kolay kolay razı olmayacaktır. İşte bu noktada sen devreye giriyorsun. Senin genç ve temiz ruhun onu etkileyecektir. Eğer onu bir şekilde Truva'ya değil de Yunanistan'a giden bir gemiye gidiyormuş gibi kandırıp gemimize sokmayı başarırısan, gerisini bana bırak.

NEOPTOLEMUS De ki istediğini kabul ettim, bunu nasıl başarabilirim? Çok zor...

ODÜSSEUS Ona yalan söyle.

NEOPTOLEMUS Ben yalan söylemem!

ODÜSSEUS Bak! Ona yalan söyle. Özellikle de benimle ilgili. Benden nefret ettiğini, beni düşman bellediğini söyle. Babandan sana miras olarak kalması gereken silahlara el koyduğumu eklemeyi de unutma. Böylelikle sana güveni artacaktır. Hem zaten bunların yarısı bile yalan değil. Bacağında korkunç bir yara var. Bu yaradan ötürü pis ve dayanılmaz bir koku yayıyor. Bu kokuyu duymuyormuş gibi davran. Ondan öğrendiğini anlarsa sana asla güvenmez.

NEOPTOLEMUS Odüsseus, bunu istesem de beceremem. Bana de ki çek mızrağını, zorla bu adamı hizaya getir, tamam. Bilirsin iyi bir savaşçıyım. Gücüm yerindedir. Ama birine hile yapmak, kandırmak konusuna gelince becerebileceğimi hiç sanmıyorum. Hem zaten erdemli

bir savaşıya yakışır şekilde silahımı çekip hak ettiğimi almayı, kandırmaya yeğ tutarım.

ODÜSSEUS Dil en önemli silahtır yavrucuğum. Onu mızrağınla değil konuşmanla, aklınla alt edeceksin. Senin bugünkü sınavın bu. Gençken ben de aynen senin gibiydim. Ama geçen yıllar bana şunu öğretti. İş yapan değil, yaptırandır marifetli olan. Hareket değil, sözdür yöneten. Hadi bakalım gerçek marifetini gösterme zamanı. *(Neoptolemus'un mızrağını elinden alır ve uzak bir noktaya atar. Neoptolemus silahsız kaldığı için sinirlenir)*

NEOPTOLEMUS Ne tür bir işe sürüklüyorsun beni? Düpedüz yalancılık, düzenbazlık, hırsızlık bu! Neden onu razı etme yoluna gidemiyoruz ki? Bırak ona gerçekleri anlatayım, seçimini yapmaya zorlayayım. Belki bize hak verir.

ODÜSSEUS Seni dinlemeyecektir ki. Güç kullanarak dersin, onu da başaramazsın.

NEOPTOLEMUS Neden başaramayacakmışım? Mızrakta üstüme yoktur, bilirsin.

ODÜSSEUS Yayını çekerse kendini ölü bil. Çünkü Herakles'in okları asla boş dönmez. Hem zaten kendi yaşamı pahasına beni ölü görmeyi yeğler.

NEOPTOLEMUS Ama yalan ahlaksızlık değil midir?

ODÜSSEUS Yalanda kurtuluş varsa, hayır!

NEOPTOLEMUS Nasıl yüzün kızarmadan böyle konuşursun? Ben ki seni baba bilmiştim. Beni düşürdüğün şu duruma bak! Nasıl böyle bir yola evet derim?

ODÜSSEUS Bir işten fayda gelecekse, yolları konusunda tereddüt budalalıktır. Hem bu işi başarırsan senin için iki türlü menfaati var.

NEOPTOLEMUS Neymiş?

ODÜSSEUS Birincisi, savaş alanında senin getirdiğin o ok ve yayla Truva'nın yerle bir edildiğini düşün... İkincisi,

senin için hem “yiğit kahraman” hem de “becerikli bilmece ustası” diyecekler. Tıpkı benim için söyledikleri gibi... Sonucu düşün...

NEOPTOLEMUS Peki... Deneyeceğim...

ODÜSSEUS Hah işte, şöyle ol!

NEOPTOLEMUS Ama bunu Truva'nın düşmesi için yapacağım. Sen gibi olmak için değil. On yıldır çok kan aktı, daha da akacak. Bu sefer benim elimden... Savaşın son günü, Truva'nın yıkık duvarları arasında başka birinin daha kanını akıtacağım. Ama o bunu daha bilmiyor...

ODÜSSEUS Bu kokuşmuş adamın bize katılmasını sağlana kadar aman oyunu bozma. Sonra ne kan akıtacaksan akıtırsın. Acısından sakın. Gözyaşlarına sakın kanma. Silahından daha tehlikelidir acı çeken insan. Onu en önce silahsız bırak ki çaresiz kalsın. Sonra gemiye taşımak çocuk oyuncağı. Ama eğer beni görürse bütün plan boşa gider. O yüzden ben şu kayaların arkasında senden haber bekliyor olacağım. Sen onu saflığınla ve gençliğine yola getirecek ve ikna edeceksin. Hadi yavrum, kolay gelsin.

(Çıkar. Neoptolemus mağaraya girer)

SAHNE 3

KORO Filoktetes, hep böylesine sefil, acılar içinde mi yaşıdını sanıyorsunuz? Savaş öncesinde Teselya'da yaşıyordu. Seçilmişlerdendi... Özel bir insandı... Teselya'da yaşadığı yıllarda, Kral Poeas'ın tek veliahtıydı. Kral olabiliyordu. Ama hayır, hain komutan onu bu adada tek başına terk etti. Artık “O”, hiç kimse. Oysa O, Herakles'in acılarına son vermeyi göze alacak kadar yiğit bir askerdidi. Tanrıça Hera'nın lanetinden kurtulamayan Herakles ölmek istiyordu, ölemiyordu. Filoktetes, Herakles'in

ölümüne yardım etti, Herakles de kanatlı okları ve yayını ona hediye etti. Ama ölürken onu uyardı: Bunca yıldır onu acılar içinde kıvrandıran Hera'nın lanetini üzerine çekmemesi gerekiyordu. Okları ve yayı hep adaletli bir şekilde kullanmasını istedi. Bu özel yay, özel bir göreve çağırılıyor şimdi: Truva Savaşı'nı sonuçlandıracak... Tam dokuz yıldır sürüyor savaş. Truva hâlâ direniyor. Truva Kralı Priam'ın oğlu Helenus ise Yunanlıların elinde işkence görüyor. Defalarca soruyorlar Truva'yı nasıl ele geçireceklerini ve sonunda Helenus itiraf ediyor yöntemini:

"Truva Palladiumunu çalın.

Pelops'un kemiklerini Truvaya taşıyın.

Troilus'u yirminci yaş gününden önce öldürün.

Skyros'ta saklanan Achilles'in oğlu Neoptolemus'u bulup savaşa katılmaya ikna edin.

Herakles'in oku ve yayını miras alan Filoktetes'i savaşa geri getirin.

İşte ancak o zaman Truva surlarını aşabilirsiniz."

Filoktetes'i savaş öncesinde, tek başına benim yanıma, Limni Adasına bıraktılar. Ayağında çok kötü kokan ve bir türlü iyileşmeyen yarasıyla... Herakles'e yardım ettiği için Hera ona çok kızmış, Chryse Adası'nda yılanlarını üzerine salarak onu cezalandırmıştı. Yani anlayacağınız Hera'nın lanetini üzerine çekmişti Filoktetes. Kangrenli bacadan yayılan koku, sürekli kanayan ve bitmez acılara sürükleyen bu yara Filoktetes'i çekilmez bir hale getirmişti. Askerler artık onu taşımak istemiyorlardı.

Nedeni ne olursa olsun, Yunan Ordusunun Komutanı Odüsseus, Filoktetes'i Limni Adası'nda yapayalnız bırakıp gitti. Filoktetes burada tek başına, acılar içinde on yıl geçirdi. Ta ki, Odüsseus yanına Achilles'in oğlu Neoptolemus'u da alarak buraya gelene kadar. Kâhin bir

kehanette bulunmuştu: Herakles'in oku ve yayı hangi tarafa geçerse, o taraf savaşı kazanacaktı.

Tam on yıl sonra...

(Neoptolemus kokudan iğrenmiştir ve koşarak kendini sahile atar)

Kendisinden nefret ettiğini bildiği için hiç ortaya çıkmayan Odüsseus, Neoptolemus'u yem olarak kullanacak, böylece, Neoptolemus'la Yunanistan'a döneceğini sandan Filoktetes, aslında büyük bir tezgâhın içine düşecek ve Truva Savaşı'nda nefret ettiği Odüsseus'un saflarında savaşmak zorunda bırakılacaktı.

En azından tarihte bu efsane böyle geçer... Bakalım tarih / tekerrür / edecek mi?

SAHNE 4

Neoptolemus, Filoktetes'in sesini duyar, bir kayanın arkasına saklanır. Filoktetes girer. Filoktetes'in omzuna asılı yay ve okları görürüz. Ayrıca sarılı bacağına destek olsun diye ağaç dallarından kabaca oyulmuş bir baston elindedir. Bastonun ucuna takılı bir av hayvanı vardır. Belli ki avdan dönmüştür. Ayağı baştan aşağı sargı beziyle sarılıdır. Süürünmektedir. Yıllarca bu kayalıklarda tek bacağı sakat bir halde yolunu bulmakta ustalaşmış olmanın çevikliği ile, ilk anda bir kertenkeleyi andırmaktadır. Sahil'de yiiziinii yıkar. Ayağını suya daldırır. Serinler. Etraftaki dağınıklıktan mağarasına birilerinin girmiş olduğunu fark eder.

FİLOKTETES Kim var orda? Kokunuzu alıyorum. Soluğunuzu duyuyorum. Henüz göremiyorum, ama ayak izlerinizi takip ediyorum. Benden kaçamazsınız. Çıkın ortaya! (Yayını gerer)

(Neoptolemus köşeden gizlendiği yerden elleri yukarda ortaya çıkar)

NEOPTOLEMUS Lütfen beni vurmayın. Ben kayboldum.

Yani, gemimiz alabora oldu. Lütfen bana yardım edin.

FİLOKTETES Ah bu dil! Konuş! Konuş ki bir insan sesinin kulağa nasıl geldiğini ölmeden bir kez daha duyayım.

Hem de bir Yunan. Seni hangi rüzgâr attı buraya?

NEOPTOLEMUS Poyraz, yok lodos.

FİLOKTETES Yaaa, demek öyle. Gel bakalım yakına "Poyraz Lodos"! Açsındır...

NEOPTOLEMUS Üç gündür hiçbir şey yemedim. Hep denizin üstünde bir tahta parçasına tutunarak sürükledim. Ama beni kurtarmaya geleceklerdir eminim.

FİLOKTETES Kim? Yunan gemileri mi? Sen Yunan değil misin? Öylesin. Hiç sevmem ben Yunanlıları. Ben de bir zamanlar Yunan'dım, kendi ülkemi kurmadan evvel. Artık ben ülkemin efendisiyim hem de uşağı. Ülkeme hoş geldin. Ama düşmansan defol git! Attığım oklar hiç boş dönmemiştir, haberin ola. Şu gördüğün kuşu doğru düzgün nişan almadan bile vurabildiysem sen düşün artık halini. Yunan gemilerine gelince, onlar da buraya hiç yanaşmasalar iyi ederler kendileri adına.

NEOPTOLEMUS Niye? Bildiğim kadarıyla hem Yunanlılar hem de Truvalılar şu anda bu tarafta bir adaya doğru geliyorlar. Filoktetes midir nedir, o adamı bulmaya...

FİLOKTETES Ne? Sen neden söz ediyorsun?

NEOPTOLEMUS Sen biliyor musun kimdir bu adam, neredede yaşar? Truvalılar'la bizimkiler arasında bir yarış başladı. Herkes bu adamı saflarına çekmeye çalışıyor. Biz de komutanımız Odüsseus'un emri üzerine yola çıktık, ama gemimiz fırtınada alabora olunca...

FİLOKTETES Odüsseus mu? O yanınızda mıydı?

NEOPTOLEMUS Yok, o diğer gemideydi, şerefsiz!

FİLOKTETES İnsan komutanının ardından böyle konuşur mu hiç?

NEOPTOLEMUS Öylesine şerefsizse, konuşur. Ben Achilles'in oğlu Neoptolemus. Sen kimsin? Burası neresi?

FİLOKTETES *(Silahını indirir. Tavrı birden değişir. Sevecenlikle)* Achilles mi? Achilles baban mı? Nerede o?

NEOPTOLEMUS Maalesef öldü. O hayatta olsaydı da ben bugünleri görmek zorunda kalmasaydım. Babamı savaşta Truvalı Paris öldürdü. Yetmezmiş gibi Odüsseus da babamdan bana miras kalan silahlarına el koydu. Düşünebiliyor musun? Babamın silahlarını elime bir kere bile alamadım. Bana dedi ki, "Sen orada değildin. Neler çektiğimizi bilmiyorsun. Sen savaşta babanın yanında yer alman gerekirken, kız gibi saklanıyordun. Şimdi de bu silahları hak etmiyorsun." Böyle dedi.

FİLOKTETES Sen bu sözleri işite işite neden hâlâ o adamın komutasındaydın öyleyse? Neden çekip gitmedin?

NEOPTOLEMUS İnsan kolay kolay savaş alanından kaçmıyor da ondan. Tek başıma bir gemiye atlayıp beni hiç de ilgilendirmeyen bu savaştan kaçabilmeyi kaç kez diledim bilemezsin. Aptal bir kadının –sırf güzel diye- bir savaşa sebep olabilmesi ne kadar saçma değil mi? Sen soruma cevap vermedin hâlâ?

FİLOKTETES Evet yaa, Helen'in güzelliği... Ama olaya öyle bakmamalısın. Aslında bunların hepsi politika. Helen sadece bir kadın, ama sahibi, dünyanın hâkimi... Anladın?

NEOPTOLEMUS Anlıyorum anlamasına ama yine de anlamak istemiyorum.

FİLOKTETES Tabii ki anlayamazsın, çünkü bu savaş efendilerin savaşı, halkın değil.

NEOPTOLEMUS Nasıl yani? Efendiler de halkını düşünerek bir savaşa girmiyor mu?

FİLOKTETES Öyle olmalı değil mi? Efendiler halkı için savaşmalı, halkını savaşa fırlatıp atmamalı. Aptal bir kadının peşinden sırf güzel diye savaşa atılıp bütün bir ülkenin dirliğini bozup halkını kan gölünün ortasına atmamalı. İşte bu politika oğlum. Zamanla öğrenirsin, politika efendilere kötü şeyler yaptırır.

NEOPTOLEMUS Kimsin sen? Ne garip konuşuyorsun... Burası neresi?

FİLOKTETES Filoktetes'in ülkesi Limni. Filoktetes'in ülkesi Limni'ye hoş geldin! Bugüne kadar yalnız yaşadım, bundan sonra ülkemi senle paylaşmaya hazırım. Eğer sen de istersen.

NEPTOLEMUS Ne? Sen misin Filoktetes? Desene, gökte ararken yerde buldum seni. Biliyor musun, başına ödül koydular senin. Şu anda hem Truvalılar hem de Yunanlar peşinde. Kaçman gerek. Gelmeleri an meselesi. İstersen...

FİLOKTETES Boş ver peşimdekileri. Şerefsizlikleriyle peşime düşenler, geldikleri gibi giderler.

NEOPTOLEMUS Nasıl hayatta kaldın onca süre? Bu ilkelikte, bu sefalette?

KORO Tam on kez yaz geldi, tam on kez kış. Ben tam dört-yüz yıldır buradayım. O da benim yanımda.

(Akbaba bir evcil hayvan gibi Filoktetes'in ayakucuna yatar ve kendini sevdirebilir)

FİLOKTETES Günleri saymadım, saymak iyi gelmeyecekti, ama mevsimleri saydım. Biliyorum, uzun yıllardır buradayım, ama sayarak ömür geçmezdi. Ve şimdi artık ne Yunanlar, ne Truvalılar, düşmanım kim dersen hiçbiri, ya da hepsi bir arada. Beni, öz vatanımın insanları buraya terk edebilmişlerse, kimden ve nereden medet umarım? Demek savaş devam ediyor hâlâ ha?..

NEOPTOLEMUS Şehir hâlâ ayakta, direniyor. Tam on yıl

oldu; çok kan aktı, hem bizden hem de onlardan. Şeref-siz Odüsseus hâlâ hayatta ama... Babam gibi bir kahramansa ölü...

KORO Savaş kötülerin canını istemeye istemeye alır, ama iyilerin gözyaşına hiç bakmaz.

(Bir an sessizlik)

FİLOKTETES Boş ver... Dedim ya... Sen açsın. Yorgun da görünüyorsun. Gel seni önce iyi bir doyuralım. Sonra anlatırsın. Gir mağaraya. İçeride yemek var. Taşımama yardım et. Hem bak ben neler yaptım bu on yıl içinde. Ülkemin nimetlerinden yararlan.

(Mağaraya doğru yönelirler...)

KORO İşte böyle başladı bir düzen. Mağarada yaşayan vahşinin hayatı değişecek birazdan, o farkına varmadan... Ama kim bilir? Belki de kibar beyefendinin hayatı değişir, bugün bitmeden... Bekleyelim...

(Dışarı çıkarlar. Elllerinde toprak kaplar. İçleri meyve, ek-mek dolu)

FİLOKTETES Ne yapayım ben ekonomiyi, siyaseti, savaşı. İstedğim her şey var burada. Şu gördüğün tepenin arkasında bir dut ağacı var. Şu kayanın dibinde de bir yabani incir ağacı. Denizde balık, havada kuş... Canım o gün ne isterse onu avlıyorum. Sen hele bunları bir ye, akşama ateşte çevrilmiş kuşumuz var yemeğe. Gemilerin atıklarından sahile ganimet yağıyor bazı günler. Ganimet dedimse yanlış anlama, mesela çürük bir kabak, ya da patlıcan, biber... Ben onları alıyorum, güneşin altında bir güzel kurutuyorum, çekirdeklerini ayırıyorum, sonra da toprağa ekiyorum. Bir ay sonra da gelsin sana biber, patlıcan tarlası. Anlayacağın, burada yok yok. *(Gülerler)*

NEOPTOLEMUS *(Samimiyet ve rahatlama içinde)* Gerçekten de bir cennet yaratmışsın kendine. Bense o kadar sı-

kılmışım ki insanlardan. Burada huzur buldum. Hep sürü halinde hareket etmek insanı meğer ne çok yorarmış. Birlikte yemek ye, birlikte uyu, birlikte savaş. Artık kendime ait bir fikrim var mı onu bile anımsamıyordum. İnsan ancak böyle bir ortamın huzurunu görünce aradaki farkı anlıyor.

FİLOKTETES Sen bir de geceleri gör. Şu güneşten ısınmış kayalar yumuşacık yatak, yıldızlar da yorganın oluyor. Anlatmakla anlaşılmaz, görmen gerek. Şehrin ışıkları arasında göremezsın böylesini. İnsanın başka neye ihtiyacı olabilir ki hayatta?

NEOPTOLEMUS Başka bir insana?

FİLOKTETES Yooo... Başka insan başka dert demektir. Daha da doğrusu, insan demek öteki insanla savaşan insan demektir.

NEOPTOLEMUS Nasıl yani? Hiç yalnızlık çekmiyor musun gerçekten? Özlemiyor musun ülkeni, aileni, dostlarını? Medeniyetin ışıkları, konforu seni cezbetmiyor mu? Ya da ne bileyim, seni bu ıssız adaya atıp gidenlere karşı hiç kin gütmüyor musun?

FİLOKTETES Bak anlamadın; ben burada kaldığım yıllar boyunca insani hırslardan arındım. Artık başka biriyim. Beni Odüsseus'un Truva Savaşı da, ülkenin dirliği de ilgilendirmiyor. Artık anlıyorum ki kişi huzura ermek için toplu birlikteliklerden uzak kalmalı. Ben burada kendi medeniyetimi kurdum. Burada mutluyum. Hem de hayatımda hiç olmadığım kadar. Bu medeniyete ancak bir kişi daha katılabilir. Barış içinde yaşamaya razı olduğu sürece; o da sensin. Renk katarsın benim bu düzenime. Arkadaş olursun bana. Eğer dilersen. Ama onun dışında ülkeye dönmek, ya da Odüsseus'a günün göstermek gibi bir kaygım yok.

NEOPTOLEMUS Bilmiyorum, insan köklerini reddedemez

bence.

FİLOKTETES Bir düşünsene, eve döndün, evde karın ve çocukların aş bekler, işte patronun iş bekler, sen oradan oraya koşturur durursun. Evin ihtiyaçları, çocuğun ihtiyaçları, karının ihtiyaçları, derken ülkenin ihtiyaçları çıkar bir de. Derler ki, “Ekonomik kriz var, hadi bakalım sık kemerleri.” Sıkarsın, sonra derler ki, “Şu aşiret bu aşirete düşman, hadi bakalım göster rengini.” Gösterirsin. Vay, “Sen onlardan mısın,” derler bu sefer de; onlar sıkar senin kemerini. Sonra vatan borcu derler alırlar seni askere, gidersin savaşa. Oradan artık ölü mü dönersin, diri mi, ruhun genç kalbin ölü müdür bilinmez. Bu mu medeniyet dediğin? Benim medeniyetim gece şu gökyüzündeki yıldızlar, sabah da beni uyandıran güneştir. Bu böyle biline...

NEOPTOLEMUS Şu yay... Sahiden söylediğin kadar güçlü mü? Hedefini şaşırmadığı doğru mu? Yoksa sen az evvel beni korkutmak için mi öyle söyledin?

FİLOKTETES Ne sandın... Tabii ki doğru. Bu, Herakles'ten bana miras kaldı. Bu yayın özelliği sahibini tanımasıdır. Sahibi razı gelerek elden ele devretmezse çalışmaz. Sen istersen eline al da kullanmaya kalk, sahibi elini vermedikçe asla başkasının elinde iş görmez, hedef tutamaz. Laneti de buradan gelir zaten, yani ölüm getiren silah, ölümün gelmeden devrolmuyor anladın mı?

NEOPTOLEMUS Nasıl yani anlamadım.

FİLOKTETES Şimdi diyelim ki sen iyi bir nişancı olmak istedin. Bunu yapabilmenin iki yolu var: Ya ben sana el vereceğim, yani öğreteceğim, ya da aynı silahla beni öldürebilmen gerek. O zaman silah senin silahın olur, aynı zamanda da lanetin....

NEOPTOLEMUS Şu yayı bir kere deneyebilir miyim?

FİLOKTETES Al bakalım, göster marifetini. Dur sana nasıl

tutulacağını göstereyim. Evet, böyle... şimdi dene bakalım, mesela şu karşıda uçan akbabayı görüyor musun? Onu vur.

(Neoptolemus nişan alır ve oku fırlatır.

Koro, koca kanatlı siyahı bir akbabadır şimdi. Vuruldu. Sahneyi korkunç bir akbaba çılgılığı kaplar)

FİLOKTETES Hiç fena değil. İlk atışta vurdun. Yay seni sevdi.

(Birden bacağını tutar ve korkunç bir acıyla kendini sıkar. Akbabanın çılgınlıkları Filoktetes'in acılı feryatlarına dönüşür. Titremeye başlar. Canının çok yandığı ortadadır. İnemeye başlar)

NEOPTOLEMUS Ne oldu? Neyin var? Dur, otur şuraya!

FİLOKTETES Aaaaah! Yok bi şey, yok. Geçer şimdi. Bu bacak... Beni öldürseler... Kesip atsalar şu bacağımı... Dayanamıyorum... Yok yok. Geçer birazdan, sen merak etme. Bu laneti hak edecek ne yaptım bilmem, ama bu acı böyle krizler halinde gelir oğlum. Sonra da bana bir baygınlık gelir. Sakın korkma. Bir süre sonra eskisinden de dinç uyanırım. Ver elini bana. Çekinme, ver elini bana. *(Elini tutar. Ona destek olur, ama devamını getiremez. Elini bırakır.)* Beni şuraya taşı, mağaranın ağzına. Bayılınca bana hiç dokunma, bırak kaldığım yerde. Sadece senden ricam okları ve yayı iyi koru. Onlara gözün gibi bak. Onlar sana emanet. Sakın kimselere verme!

(Bir siire bağırır, kendini kuş gibi oradan oraya atar ve sonra olduğu yere yıkılır. Neoptolemus bir siire ne yapacağını bilmeden öylece kalakalır. Elinde ok ve yayla Filoktetes'in başucunda beklemeye başlar. Kuş sesleri cırcır böcekleri ve doğa sessizliği kalp atışlarına dönüşür. Sanki kalbinde aritmi olmuş ve kararsızlığı kalp atışlarıyla bey-ninde zonklamaktadır.)

SAHNE 5

İlk salmede gördüğümüz Odiisseus'un Muhafız'ı girer.

1. MUHAFİZ Tamam mı? Yayı almışsın. Hadi gidelim o zaman. Odüsseus gemide seni bekliyor.

NEOPTOLEMUS Ne? Bu adamı burada böylece bırakıp gidecek miyiz?

1. MUHAFİZ Yok, onu ben sırtlanıp gemiye taşıyacağım. Sen ok ve yayı taşı.

NEOPTOLEMUS Olmaz öyle şey. Bu adamı götüremezsin!

1. MUHAFİZ Neden çok mu ağır? Ver o zaman okla yayı bana, sen adamı taşı.

NEOPTOLEMUS Sen delirdin mi? Yayı kimseye vermem! O adam da ayılana kadar burada kalıyor, sakın ona dokunayım deme!

1. MUHAFİZ Haaa... Anladım ben seni... Adamla yakınlık kurdun, acıdın... Şimdi de sözünden dönüyorsun öyle mi?

NEOPTOLEMUS Adama yakınlık duyduğum falan yok, saçmalama. Sözümünden de dönmüyorum, ama ben zavallı bir adamı burada böylece bırakıp gemiye dönemem. Hem yayını bana emanet etti. Bu, emanete hıyanet olur.

1. MUHAFİZ Zaten yapman gereken de o değil miydi? Sen kimi kandırdığını sanıyorsun? Ben sana söyleyeyim, aslında sadece kendini kandırıyorsun. Hadi artık, Truvalılara yakalanmadan buradan sıvışmamız lazım.

NEOPTOLEMUS Ben gelmiyorum. Ok ve yay da adam uyanana kadar benimle kalıyor.

1. MUHAFİZ İyi o zaman. Ben gidip komutanıma haber vereyim.

SAHNE 6

KORO *(Ölü akbaba olarak yattığı yerden kalkar. Havanın çok sıcak olduğunu ve güneşin en tepede olduğunu anlarız. Cırcır böcekleri toprağın kurumuş, çatırdayan sessizliği. Koro'nun karnı acıkmış. Susamış da. Koca bir kâse şarap içebilir. Yiyecek bir şey aranıyor. Neoptolemus bir kaya parçasına dayanmış güneşin etkisinden korunmaya çalışıyor.)*

Gözlerimle görmedim ama anlattılar da duydum; İksi-on, Zeus'un yatağına yanaştığı için Kronos'un kudretli oğlu onu hiç durmayan bir tekerlek üzerine fırlatmış... Ama hiçbir ölümlünün Filoktetes'ten daha kara talihlisi ne gördüm ne de duydum. Hiç kimseye bir şey yapmamış, kimseden bir şey çalmamış, insanlara adaletli davranmış bir insan, nasıl oluyor da ayakta durabiliyor, böylesine perişan?

(Gidip Filoktetes'in üzerine yatar. Kostümüyle onun bedenini kaplamaktadır.)

SAHNE 7

(Muhafız Odüsseus'la beraber döner.)

ODÜSSEUS Nedir mesele? Ne oluyor? Neoptolemus, hadi yürü; gemiye gidiyorsun. Ben de birazdan geliyorum.

NEOPTOLEMUS Ben bu adamı böyle okunu ve yayını çalıp kendi düzenini kurduğu bu adadan kaçırır gibi gemiye atıp Truva'ya götürmeye razı olamayacağım, Odüsseus. Baksana adama, nasıl da bitkin baygın yatıyor. Burada mutlu bir düzeni var. Hayatı burada huzur bulmuş. Biz hem silahını çalıp hem de hayatını cehenneme çevirmiş olacağız. Lütfen, uyanmasını bekleyelim

ve onunla konuşalım. Belki razı ederiz.

ODÜSSEUS Demek vicdanın el vermiyor ha? Diğer tarafta bir görevin var, unuttun mu? Senin yolunu gözleyen on bin askerin hayatına ne demeli o zaman. "Kusura bakmayın, Filoktetes'in rahatını bozmak istemedik, o yüzden siz ölmek zorundasınız," mı diyeceğiz? Ha? Ne diyeceğiz? Bunu bir düşün istersen? Bir kişiye karşı on bin asker... Ve tabii ki bir ülkenin tamamı... Bütün bir Yunanistan, tamamen senin bu vicdan rahatsızlığınla yakılıp yıkılabilir mi? Kendine gel! Toparlan ve yürü! Hadi gemiye!

(Neoptolemus yayı ve okları da alarak isteksizce çıkarken sahne birden donar. Koro yattığı yerden kalkar. Sanki bir ölüm sessizliği hâkimdir.)

KORO *(Filoktetes'in üzerinden kalkarak)* Ateşten de zalim olan sen! Ayaklarından başına kadar insanı hayretle ürperten sen! Pis bir hıyanetin nefret edilecek aleti olan sen! Bana bu ettiğin nedir? Beni nasıl da aldattın? Nasıl olup da yüzün kızarmadan bakabiliyorsun, alçak! Yayımı almakla benden hayatımı söktün! Ver, rica ederim, ver, yalvarırım evladım! Tanrılar aşkına, canımı alına. Ah, ne kadar kara bahtlı imişim... artık cevap da vermiyor. Bakın, yayımı bir daha hiç, hiç geri vermeyecekmiş gibi başını çeviriyor. Ey sahiller, denize uzanan karalar, bu dağların hayvanları, dünyada sizlerden başka dostum yok! Ey sarp kayalar, beni yıllardır işitmeye alışık olan sizler, size sesleniyorum, benim sizlerden başka kimim var ki? Achilleus'un oğlu bakın bana neler etti! Beni evime götürecek yere Truva'ya götürüyor. Bana elini verdi, ben de ona... Zeus'un oğlunun, Herakles'in yayını aldı. Bununla övünüyor. Beni hıyanet alt etti. Oklarım artık kanatlı kuşları vurmayacak. Ey, kaya! Ben sana sığınıyorum. Cesedim şimdiye kadar beni besleyenlere

yem olacak. Ben eskiden onları avlardım, şimdi onlar beni avlayacak. Ölümüm, onların ölümünün diyeti olacak. *(Tekrar Filoktetes'in üzerine yatar)*

(Odiisseus ve Muhafız mağaraya girip arkada kalan okları alırlar. Muhafız onları alıp çıkmışken Odiisseus son kez Filoktetes'in baygın bedenine bakar. O sırada yavaş yavaş kendine gelen Filoktetes...)

FİLOKTETES Bu ses... Nerede olsa tanırım... Odüsseus... Demek geldin. Bir gün mutlak karşılaşacaktık. Demek o gün bugünmüş. *(Doğrulamaya çalışır, okunu ve yayını arar. Muhafız da gitmiştir. Akbaba-Koro, Filoktetes'e doğrulması ve sahne boyunca Odiisseus'un karşısında ayakta durması için yardım eder. Filoktetes ve Akbaba sanki tek beden olmuşlardır.)* Neoptolemus? Silahımı ona vermiştim... Yooo! Olamaz! O da mı senle birlikte?

ODÜSSEUS Rahat ol Filoktetes, biz buraya dost olarak geldik. Seni kurtarmaya geldik.

FİLOKTETES Dost mu? Kurtarmak mı? Düşmanım dostum olmuş ve beni kendi vatanımdan kurtaracakmış. Defol git topraklarımdan! Beni kötü koktuğum için atmamış mıydın buraya? Anılarında kokuşmuş, işe yaramaz bir asker olarak kalayım.

ODÜSSEUS Seni Yunanistan'a hizmet eden yiğit bir asker olarak anımsıyorum.

FİLOKTETES Beni Yunanistan'a hizmet ederken yaralanıp işe yaramaz hale gelince akbabalara attığın yem olarak anımsa.

ODÜSSEUS O yara ile hizmet etmesi imkânsız hale gelmiş, ama şimdi Yunanista'nın tek kurtarıcısı olarak gemiye bindirdiğim...

FİLOKTETES Silahımı çaldın, hırsız! Ver silahımı geri! Ver ki seni alnından vurayım.

(Muhafız sahneye girer. Mızrağını Filoktetes'e çevirir)

ODÜSSEUS Silahın emin ellerde Filoktetes; birazdan sen de silahının olduğu gemiye bineceksin. Hadi, asker sana yardım etsin de toparlan, gidiyoruz. Mağaradan ihtiyacın ne varsa al. Bir daha geri dönemeyebilirsin. Ulusun için lazım geleni bu.

FİLOKTETES Ulusum mu!? Ne ulusu? On yıldır ulusum yok benim. Benim insanlarım beni on yıl önce buraya fırlatıp attığından beri yok! Nereye gidecekmişim ha söyle, nereye!

ODÜSSEUS Önce Truva'ya savaşmaya. Truva fethedildikten sonra da bacağına tedavi ettirmen için Asklepion'a, sonra da ülkeneye, yani Teselya'ya. Medeniyetin olduğu yere. İnsanlara. Sana sunabileceğim en iyi teklif bu.

FİLOKTETES Ya kabul etmezsem?

ODÜSSEUS Kabul etmemek gibi bir şansın yok. Kâhin senin Truva'ya ayak basmanı istedi; ister razı olursun, ister zorla götürürüz, o kadar.

FİLOKTETES Demek artık barbarlık da ediyorsun. Eskiden türlü ayak oyunları ile kandırırdın, ama şimdi şiddet de yöntemlerine katılmış bakıyorum. Ne o, Neoptolemus rolünü yeterince iyi oynayamadı galiba. Devreye sen girdin. Oysaki hep köpeklerini gönderirdin, ama kendi ismini hiç lekelemezdin. Ben gelmiyorum! Şimdi defolun ülkemden!

(Odysseus ilk defa ülke kelimesini duyunca kahkahalarla gülmeye başlar, aşağılarcasına)

ODÜSSEUS Ülkem mi? Ülkem mi dedin? İnsan bu sefilliğe ülke diyebilir mi? Ülke diye Yunanistan'a derim ben. Seninki bir sığınak, o kadar.

FİLOKTETES İnsanın kendini var ettiği yerdir ülkesi. Benim evim burası. Şimdi defolun gidin.

ODÜSSEUS Biz seni bıraksak bile Truvalılar bırakmayacaktır. Onlar da senin peşinde, haberin ola. Hem onlar sade-

ce ok ve yayın peşindeler, senin değil. Seni öldürürler.

FİLOKTETES Ok ve yay bende olsaydı söylediğin doğrudu. Hem kendine ne kadar güveniyorsun. Belki ben onlarla gitmeyi seçeceğim, nereden biliyorsun?

ODÜSSEUS Hep aksi bir adam olmuştun, ama hıyanet etmezsin. Bana canlı lazımsın.

FİLOKTETES Yayım artık sizde olduğuna göre, seni ne ilgilendirir ki bana ne olduğu? Ben senin savaşını önemsiyor muyum? Ha? Git kendi ülkenin savaşında zaferler kazan, insan öldür, şehirleri yağmala. Beni burada yalnız bırak. Ya da öldür de kurtul, nasıl olsa Herakles'in yayını ele geçirdin, bana ne ihtiyacın var!

ODÜSSEUS Çok isterdim Filoktetes, ama yapamam. Senin Truva'ya ayak basman gerekiyor. Truva'nın düşmesi için senin memleketinden toplayacağımız ve emrinde olacak 1000 askere ihtiyacımız var. Yunanistan'ın sana ihtiyacı var.

FİLOKTETES Acılar içinde kıvranırken, kokumdan dayanılmaz olduğum zaman ihtiyacın kalmamıştı, ne bana ne de benim halkıma. Şimdi mi lazım oldum? Git kendi pis işlerini kendi halkınla hallet! Ben senden biri değilim artık!

ODÜSSEUS Ya şimdi rızanla gelirsin, ya da askerlerim seni tutuklu götürürler, kararını ver.

FİLOKTETES Kararım kesin, gelmiyorum. Öldürün beni! Hiç değilse cesedimi götürür Truva'ya ayak bastırırsınız...

(Mağaranın ağzına geçer ve oturur.)

Mulhafız, Odiisseus'un tek işaretiyle ne yapması gerektiğini anlamış ve Filoktetes'e doğru mızrağını yöneltmiştir bile. Neoptolemus girer, elinde ok ve yay vardır. Onları Filoktetes'e uzatır)

NEOPTOLEMUS Beni affet Filoktetes. Başta yaptığım şe-

refsizliği belki telafi edemem, ama hiç değilse hayatta kalmanı sağlayabilirim. Al, senin olan sana geri dönsün. Koru kendini!

ODÜSSEUS Yakalayın onu, yayı vermesine izin vermeyin!
(*Muhafız Neoptolemus'u tutmaya çalışırken Neoptolemus yayı gerer ve oklardan birini çeker. Atmaya hazır şekilde...*)

NEOPTOLEMUS Yaklaşmayın bana!
(*Herkes geri çekilir*)

ODÜSSEUS (*Neoptolemus'a*) Neden döndün aptal çocuk?

NEOPTOLEMUS Beni kullanarak çaldığın yayı sahibine geri vermeye.

ODÜSSEUS Yayı bana ver Neoptolemus!

NEOPTOLEMUS Kirli zaferlerin için onu kullanmana izin vermeyeceğim.

FİLOKTETES Ne yapıyorsun çocuk! Ver silahı ona, yoksa orduda alacağın ceza seni korkutmuyor mu? Komutanına silah çeken bir askeri Odüsseus cezalandırmaz mı sanıyorsun?

NEOPTOLEMUS Ölümsüzlük tanrılara mahsus. Bir gün ben de öleceğim, sen de ve hatta Odüsseus da... (*Haykırarak*) Ama insan dediğin yalan söylememeli!

ODÜSSEUS Bugün insansın ve insanların arasında yaşamaya devam etmelisin, tanrıları sonra anarsın. Bırak insanlık onurunu, gemiye geri gel. Ben seni affetmeye hazırım. Ne senin kanın ne de benimki akmalı bugün. O hastalıklı sakat adam da şu anda kurtuluşuna yelken açmış olabilirdi, ama hayır; acı içinde geçen yıllar onun kulaklarını sağır, gözlerini kör, aklını da kısır etmiş. Gözleri körelmiş insanlığa. Artık o bizden değil. Biz başladığımız yolun sonuna kadar gitmeliyiz, hadi indir silahını da gemiye gidelim.

NEOPTOLEMUS (*Filoktetes'e*) Yayını geri al, sonra da bi-

zimle birlikte Truva'ya gel. Ya da kal Limni'de, ama yayını al. Zayıflığından yararlanarak hile yoluyla kazandığım yayı geri al. İzin ver temiz kalsın onurum. Odüsseus gibi olmak istemiyorum.

FİLOKTETES Yay sende kalacak. Ben vermedim, o seni seçti. İster kır at, istersen rüzgârlara fırlat, ama artık bana lazım değil. Yalnızca lanetine dikkat et; ölüm getiren, ölümünü getirir, unutma. Yayını gerdiğin zaman kime nişan alacağını iyi hesapla. Benim kararına gelince, ben buradayım. Hiçbir yere gitmiyorum.

NEOPTOLEMUS Ama bu adada silahın da olmadan yaşamazsın!

FİLOKTETES Biliyorum.

NEOPTOLEMUS Öleceksin!

FİLOKTETES Biliyorum.

NEOPTOLEMUS O zaman ben de seninle kalıyorum.

FİLOKTETES Boşuna çaba. Sen benim için yoksun artık. Seni kendim gibi sandım, dürüst, ama değilmişsin, özürlerin kabul olmadı, burada kalman da kabul olunmadı.

NEOPTOLEMUS O zaman sana emrediyorum, bizimle geliyorsun!

(Silahı Filoktetes'e doğrultur. Boşluktan yararlanan Odiüsseus sahneden çıkmak için hamle yapar)

FİLOKTETES Öldür beni, gelmiyorum.

ODÜSSEUS Ben gidiyorum. Asker çıkabilirsin. Gemimiz yelken alırken boruyu duyarsınız. İlk borudan sonra hemen kıyıda olmazsanız...

NEOPTOLEMUS *(Yayı tekrar Odiüsseus'un üstüne çevirir)* Nereye gittiğini sanıyorsun! Hiçbir yere gidemezsin! Bu adamı burada sen bıraktın, sen geri götüreceksin.

(Muhafız ve Odiüsseus oldukları yerde kalırlar. Bu noktadan sonra kimse sahneden geri adım atamaz)

ODÜSSEUS Hayır götürmeyeceğim. O artık benim işime

yaramaz. Ama seni bekliyor olacağım. Vedalaştıktan sonra gemiye gelirsin.

NEOPTOLEMUS Dur! Seni öldürürüm. Gitmiyorsun!

ODÜSSEUS Ne o, beni mi vuracaksın? Vur. Sonra da Filoktetes'i alıp götür cepheye. Ama iyi düşün, bu düğümü çözmen gerek.

(Neoptolemus'un üzerine yiiriimektedir.)

Neoptolemus'un gittikçe azalan direncini görüriiz)

NEOPTOLEMUS Gerekirse sen beni öldür, ama bu adamı burada bırakma. Sonuçta acılarına ben neden oldum. Ölmesine izin veremem. Onun hayatına karşılık benim hayatım.

(Muhafızın önünde teslim olur, diz çöker)

FİLOKTETES Aptal aptal konuşmayı bırak ve Odüsseus fikrini değiştirmeden gemiye git. Hadi!

NEOPTOLEMUS *(Muhafıza yiizii dönüük iç sorgulamayı yaşar. Muhafız da aynı anda bir dönüşüm geçirmektedir.)* Olmaz. Bu şekilde olamaz. Biri bu yaşananların hesabını vermeli! Onca dökülen kanın bir sorumlusu olmalı. Onca dökülen gözyaşının, acıların, hasretlerin bir sorumlusu olmalı. Ne demiştin sen? Efendilerin savaşı... Bu savaş efendilerin savaşı, öyle değil mi? Önce bizi asker yapan, sonra bize silahı çektiren, kanları döktüren, bizi yalancı yapan, bizi düzenbaz yapan, bizi bu hale sokan efendiler! *(Muhafız mızrağını indirir. Artık Odisseus'u koruma görevini yerine getirmeyeceği besbelli ortadadır. Odüsseus'a...)* Öyleyse sen öl!

ODÜSSEUS Çekinme, vur beni. Ama unutma bu savaş öyle ya da böyle, bir gün bitecek. Benim olmamam 3000 askerin olmaması demek. 3000 askerin olmaması Truva'nın yıkılamaması demek, Truva yıkılmazsa bizim şehirlerimiz yıkılır demek. Yani bana ihtiyacın var.

FİLOKTETES Hâlâ konuşuyor musun sen? Bana ne senin

şehirlerinden. Burada şehir var mı? Yok. Az önce sen de söyledin, ülke var mı? Yok. Burada hiçbir şey yok. Boşluk, hiçlik!.. Ben mi istedim burada yaşamak, hayır. Gemiler geldi geçti haykırışlarımı duymayarak. Yıllarca. Yıllarca... Bir ömür! Şimdi benim seçimim burada kalmak. Cezam olan bu hayat; benim seçimim! Ama hayır onu sen öldürmemelisin Neoptolemus, bu benim hakkım, ben öldürmeliyim. Yok, yok onu sen öldürmemelisin Filoktetes, ona öyle bir ders vermelisin ki ölümden beter olsun.

Akbaba yiyebilir misin Odüsseus? Çünkü hayatta kalmak için tek çaren bu. Şimdi ne yapacağım biliyor musun? Tek bacağına keseceğim, sonra da tıkayıp kulaklarımı haykırışlarına, kapayıp gözlerimi, seni bu akbabaların yaşadığı kaya parçasına bırakacağım. Üçayaklı bir yaratık olarak, kokuşmuş, irinle ve acıyla kaynaşmış bacağına ilaç diye şu kayaların tuzunu bırakacağım bir tek. Sürün, sürün sürüngeçenler gibi. Limni sana bilmen gereken her şeyi öğretir. İşte ağaç, işte ot, işte kaya, işte toprak. İşte akbabalar. İşte hayat! Akbaba yiyebilir misin Odüsseus? İşte senin akbaban!

(Önceden vurduğu koro-akbabayı ayağının dibine atar. Odisseus bir tiirlili ondan kurtulamaz)

Ona öğrettiğin hayat oyununu şimdi sen ondan öğren. Ye, çünkü o senden daha önce yemişti. Sen ölünce bu sefer de o seni yiyecek. Ye, yemeye devam et mezarını. Böylece ölümden sonra gireceğin mezarı beslemiş olursun. Ne o, beğenemedin mi yaptığını?

NEOPTOLEMUS Birazdan yapacağım şeyi ben de beğenmeyeceğim. *(Yayı gerer ve Filoktetes'i arkasından vurur. Olduğu yere yıkılır.)* İlk cesedim... Hem onun acılarına hem de bizimkine son verdim.

ODÜSSEUS Kendini kanıtladın benim küçük örneğim!

(Neoptolemus Muhafız'la beraber Filoktetes'i gömme hazırlığına koyulurlar. Gözlerine para koyarlar. Silahını kucağına koyarlar. Birden hava kararmıştır. Güneş tutulması. Akbabalar deli gibi bağırmaktadır)

NEOPTOLEMUS Neden hava birden karardı?

ODÜSSEUS Akbabalar... Yaptığın işin sonunu getirmek için toplanıyorlar. Taş topla. Bu et yığınının akbabaların gırtlğından geçmesine izin vermeyelim. *(Taşlarla bedenini örtmeye çalışırlar.)* Yıllar önce bu kaya parçasına bıraktığım bedeni şimdi aynı yerde kayalarla örtmeliyim. Bu da benim ödevim. Yay sende kalsın, akbabaların ona ihtiyacı olmaz.

SAHNE 8

KORO

Cesedimi gömmeyin
toprağına karışır
astığınız topraklarda
karşılarım sizi.

Beni denizlere atmayın
balıklara yem olur
yanaştığınız limanlarda
karşılarım sizi.

Beni akbabalara atmayın.
Etimi yerler
sonra katık ederler
etime etinizi.

Beni yakıp küllerimi havaya savurmayın.
Soluduğunuz hava olurum.

Beni bırakın benimle
Sefil işe yaramaz bir leş halinde.

Ben sizensiz de hayatta kalırım.

Düşmanım olan tek dostum.

(Neoptolemus olduğu yerde, bir rüyadan uyanırcasına kalakalır)

NEOPTOLEMUS Ben ne yaptım? Yunanistan'ın geleceğini yok ettim. Truva Savaşı asla sona ermeyecek!

ODÜSSEUS Olan oldu. Yayı al ve gidelim.

NEOPTOLEMUS Bana, bu adam bize lazım, onu kazanamazsak Truva'yı asla yıkamayız dememiş miydin?

ODÜSSEUS Öyle demiştim, şimdi de böyle söylüyorum. Hadi. Savaşımız onsuz bitmeli. Gerçi... Ölü de olsa bize yardım edebilir... Canlısından bir hayır görememiştik zaten... Hatta ölüsü bize canlısından daha da yardımsever olabilir. Kaldır şu taşları, onun ölü bedenini de yanımıza alıyoruz.

NEOPTOLEMUS Ne? Sen neden söz ediyorsun?

ODÜSSEUS Aaah! Zavallı Filoktetes, acılar içinde on yılını bu ıssız adada geçirdi. Odüsseus ve Neoptolemus onu adadan kurtarmak için yola çıktığında, o çoktan Yunan Ordusu'na hizmet etmek için hazırlanmış sahilde geminin yanaşmasını bekliyordu. Birden sancak tarafından hain Truvalılar'ın gemisi görüldü! Poyraz vardı, dalgalar geminin boyunu aşıyordu. Askerler küreklere yapıştılar. Artık karaya çıkmaları an meselesiydi. Ama hayır, bir dalga, bir dalga daha, kahraman askerlerimiz küreklerine yapıştıkça hain Poseidon onları biraz daha açığa atıyordu. Oysaki Truvalılar işte, kıyıya varmış, demir atmıştı. Filoktetes yayını gerdi ve onlarla yiğitçe çarpışmaya başladı. Filoktetes'in üstüne düzinelerle geliyorlardı. O da nesi, Filoktetes kolundan vuruldu! Ama yere yıkılmadı. Savaşmaya devam etti. Biz hâlâ küreklere asılmış kıyıya ulaşmaya çalışıyorduk. Çok çetin bir kavgaydı. Poseidon bizi fırlattıkça iki kat daha asılıyorduk.

Sonunda sahile yanaşmayı başardık... Ama daha toprağa ayak basamadan Filoktetes'in kahramanca savaşının ardından son Truvalı'yı da vurduktan sonra yere yıkıldığını gördük. Bir gemi dolusu Truva askerini alt etmişti, ama yorgun bedeni artık son nefesini vermek üzereydi. Neoptolemus yanına gitti ve son nefesinde onun şu sözlerini duyabildi : "Yayı al ve Truvalıları yok et. Bu benden sana, Achilles'in oğluna, Odüsseus'tan tüm bir Yunan Ordusu'na vasiyetimdir," dedi ve gözlerini kapadı. Biz de onu alıp memleketine gömmek istedik. O yüzden şimdi Teselya'ya gidiyoruz, onun ordusunu toplayıp bizimkilere katmaya.

(Tirad boyunca dehşet içinde bu hikâyeyi izleyen Muhafız öne doğru gelmiştir. Sanki bir uyanış yaşamaktadır. Odiisseus ona doğru gider ve soğukkanlılıkla bıçaklar. Muhafız olduğu yerde yıkılır.)

Sonra da ver elini Truva surları... Biz de bu kanlı savaşta bir şehit verdik... İşte böyle! Nasıl buldun. Böylece hem Teselyalı askerleri toplayıp Truva'ya taşıyabiliriz, hem de Ok ve Yay senin oluyor. Tarih bugünü böyle yazacak oğlum. Hadi gidelim.

NEOPTOLEMUS *(Okları ve Yayı geri aldığını görürüz. Saffiyetinden eser kalmamıştır.)* Nasıl bu kadar kötü kalpli olabiliyorsun. Bir ölünün bedeninden bile yararlanabiliyorsun. Sen ki tüm Yunan Ordusu'nun kahramanı, bundan böyle benden sakın. Düşmanın yanı başında, unutma.

ODÜSSEUS Senin için anlı şanlı bir tarih yazdım. Beğenmedin mi? İstersen beni de vur ama unutma, ölü Odüsseus, tüm bir orduya bedel. Onlar sana mı inanır, komutanlarının cansız bedenine mi? Bir daha düşün istersen. Bu bilmeceyi de çözersen, sen bensin artık... *(Odiisseus, Filoktetes'i sırtlanır ve çıkar)*

SAHNE 9

KORO

Seni yalancı yapan bu yalancı dünya.
 Seni hırsız yapan bu hırsız dünya.
 Seni onurlu yapan,
 seni erdemli yapan,
 seni gururlu yapan, seni dürüst yapan,
 yine bu yalancı, bu alçak, bu zalim dünya.
 Hadi ver silahını geri.
 Seni insan yapan kendi seçimlerin
 (*Neoptolemus çıkar*)

SAHNE 10

SUNUCU Burada mısınız hâlâ?... Gemiye bineceklerden misiniz, yoksa binmeyeceklerden misiniz? Eğer bineceklerdenseniz, gemi kalkmak üzere, kaçırmayın. Bu sirenler... Hadi kaçırmayın...

Siz, kalanlar, dinleyin, bir çift sözüm var size:
 Bir on yıl daha geçti aradan. Bir on yıl daha hasatlar biçildi, çocuklar doğdu. Bir gün. Neoptolemus'un bir oğlu oldu. Ona bilmeceler sordu. O da cevaplarını buldu. Bu hikâye böyle sürer gider. Devlet erkânındakiler bilmece yazmaya devam ederler. Biz cahil vatandaşa da ağzımız açık, gökten düşecek elmalara, armutlara, ayvalara, ağzımıza çalınacak bir parmak bala bakıp yalanlamak, sonunda da en iyi ihtimalle, onların savaşında şehit olmak düşer.

Bu böyle biline...

SON

TİYATRO-Z'NİN “FİLOKTETES” BAŞARISININ ÖNEMİ

Yılmaz Onay

Model Sayılabilecek Bir Uygulama

Oyunlar üstüne yazı yazmak benim işim değil, biliyorum. Ama Tiyatro-Z'nin *Filoktetes*⁽¹⁾ (Sofokles) uygulaması, bazı genel sorunlar ve çözümler yönünden ayrı bir özellik taşıdığı için ve böyle örneklerle her zaman rastlamak da mümkün olmadığı için, şimdi bu “model sayılabilecek” uygulamayı ele almak ihtiyacını duydum. Çünkü bu seçim ve uygulama, en azından benim bakışımla, çağının sorumluluğunu taşımanın dramaturjik boyutlarını da içermekte. Kaldı ki, bu bakışımı da aşağıda ayrıca karşılaştırmalar yaparak tartışacağım.

Söylediklerimi biraz daha somutlayayım: Bir kez Tiyatro-Z oyununu, zaten daha başlıkta “Bir Medeniyet Entrikası” olarak sunmuş. Ardından, program broşüründe yorumunu oldukça açık bir dille getirmekten de sakınmamış:

“Yönetim açısından bu metin, yeni dünya düzenine karşı duran bir anlayışla sunulmaya çalışıldı. Sonuçta ortaya çıkan metinde, birey ile siyasi irade arasındaki çatışma gözler önüne serilirken, savaş alanında yurttaşların nasıl da devlet zoruyla kurban verildiğinin altı çizildi. Ülke ve ulus kavramlarını tekrar düşündüren sosyal içerikle zenginleştirildi.”

Çok iddialı bir yorum gibi geliyor, değil mi? Oysa bir kez bu “iddia”, zaten bu çağda “niçin tiyatro yapıyorum”un yanıtı olmalıdır. Yani bence hiç de bir fevkeladeliği yok, çünkü bu yanıt, gerçekten “çağdaş” olmanın, gerçekten “modern” olmanın kaçınılmaz gereğidir. Evet biliyorum, günümüzde modern de değil, “postmodern”lik moda ve o modanın alamet-i farikası da bu gerçeklerden kaçmanın asıl “çağdaş”lık

olduğu “iddiası”; ve tabî ki yine Batı’dan devşirilen bu moda “uygun” bir yığın taklit kaplayabiliyor “üstün sanat” piyasasını.

Dolayısıyla Tiyatro-Z’nin yaklaşımı gibi yaklaşımların tümüne “eski” ve “kötü” muamelesi yapılarak aslında zorbalıca önü kesilmekte, üstelik bu zorbalığın adı da “sanatsal özgürlük” olarak konmakta. Dahası, bu ikiyüzlülükler ve bu zorbalıklar da Batı’dan devşirme, yani yine taklit. Buna göre, yukarıda kendini tanımlayan çaba, aslında zaten var olması gereken ve dolayısıyla hiç de orijinal sayılmayabilecek bir tutum iken, “yeni dünya düzeninin” sözünü ettiğim sanatsal ikiyüzlülüklerine ve sahteliklerine de “karşı duran bir anlayış” olmakla, kötü taklitler piyasasına cesurca direnen başlı başına özgün bir çıkış oluyor. Bir kez salt bu nedenle bile “model” olamaya adaydır.

Ama bu kadarıyla henüz yalnızca aday’dır. Çünkü eğer sözde kalsaydı, hiçbir değeri olmazdı kuşkusuz.

İşte Tiyatro-Z’nin *Filoktetes*’i, iddiasını sözde bırakmayıp çok kaliteli bir gerçekleştirme ile kanıtladığı için, aday olmayı aşır gerçekten model olmayı hak etmiştir bence. Zaten o kaliteyi tutturamasa, sözünü ettiğim zorbalık büyük bir sevinçle hemen oradan vurup eziverirdi. Oysa beni de, tam tersine bu başarılı çalışmanın ezilmezliği mutlu ettiği için yazmadan edemiyorum.

Kaliteyi sağlayan ne?

Eğer kör kör parmağım gözüne bir “adaptasyon” yapılmış olsa, bu niteliğe varamazdı oyun. Oysa ustalık, bir kez antik oyun metninin zaten içerdiği –ama düz bir ‘aynen uygulamada’ fark edilmez kalabilecek– “evrensel” gerçekleri görüp yakalayabilmesinde, dolayısıyla ince işlemeyi başarılmasında. Nitekim oyunun dramaturjisini yapan **Cem Kenar**, “Bu oyun şimdiye dek nasıl fark edilip seçilmemiş?”

diye şaşkınlığını ifade ederken, aslında “nasıl olup da antik ve klasik metinlere böyle gerçek bir çağdaşlık ‘sorumluluğuyla’ bakılmamış,” olmasının altını çizmekte.

Örneğin **Joachim Latacz**, *Antik Yunan Tragedyaları* kitabında⁽²⁾, (yazıyı fazla uzatmaya yerim olmadığı için ancak bir iki satır alabileceğim) oyunun orijinali üstüne şöyle demiş:

“Cemaatin görevlendirmesiyle... en kutsal araçları en kirli amaçlar için kullanan... Odüsseus kişiliğinde, Sofokles, döneminin taktik iş - bitirici le r’ini yok etmektedir. Böylece de, bu iş-bitirici tiplerin temsil ettiği ve üyelerini ‘kötü işlerde akıllı olmayı öğrenmiş’... yapan toplumu da yok etmiştir. Üyelerinin ahlaksal olarak kendi kendilerini inkâr etmelerini... ‘kurnazlık’ sıfatı ile onurlandıran bir toplumun... hiçbir geleceği bulunmadığını, Sofokles, ...ibret gibi kanıtlamıştır. O zamanlar Dionüsos tiyatrosunda kullanılan en nefretlik numarayı sofizma sözcüğüyle nitelemesinden daha açık gösterilemezdi bu ...Ahlaksızca bir iş için Neoptolemos’un ahlaklıca devreye sokulması gerekmektedir:

ODÜSSEUS: (*Neoptolemos’a*) Hakkaniyeti, adaleti başka bir zamana / bırakalım. Bugün hiçbir vicdan kaydı düşünmek-sizin, günün / yalnız birkaç saati için, bana uy; sonra kalan bütün ömrün için / sana fanilerin en ‘dini bütün’ü desinler!

Gerçekten de şeytanca bir konuşma!.. Odüsseus ve onun gibiler, eusebeia’nın (dini bütün’lüğün) resmi (ve pek çok ap-tal tarafından hâlâ inanılan) bir değer olması nedeniyle kamu-oyu önünde küçümsenemeyeceğini bilirler.”

Evet, metinde pek çok ipucu var, ama burada açıklanan-lar belki ancak antik dönemin realitesinin yaşanması halin-de (yani o dönemin seyircisi olarak) fark edilebilir olan bu ipuçlarını incelikle ve ustalıkla “yabancılaştırmak” gerekir. İşte Tiyatro-Z’nin başardığı önemli boyutlardan bir bu. Ama asıl orijinal metinde Odüsseus entrikacılığının her şeye kar-

şın çöktüğü ve oyunun tıkanıdığı finalde, düğümün, ancak *deus eks machina* yoluyla tanrı Herakles'in görünüp Filokletes'e Troya'ya gidip savaşmayı kabul etmesini buyurması ve Filokletes'in de kabul edivermesi ile çözülüşü yerine, yukarıdaki yorumlar çerçevesinde kuşkusuz farklı bir son bulunması gerekirdi.

İşte hele bu farklı finali, Ti ya tr o - Z, tüm yorumu çok derinlikli ve çok ustaca tamamlayacak biçimde düzenlemeyi başarmış. Kuşkusuz böyle örülmüş bir oyunun, müziği (Alper Maral), hareket düzeni (Yeşim Alıç), dekoru (Can Tuğcuoğlu) ve ışık tasarımı (Cem Kenar) gibi, en başta da uyarlanması, rejisi (Bengi Heval Öz) ve oyunculuğu (Derya Aslan, Özgür Atkın, Kaan Keskin, İnanç Koçak, Nebil Sayın) iki kat önem kazanıyor ki, bu çalışmada bunlar da özellikle zorunlu ensemble anlayışıyla –bence hayranlık verici düzeyde– gerçekleşmiş durumda. İşte kaliteyi sağlayan, bunların tümü oluyor.

Karşıt Örneklerle Kıyaslama

Yalnızca iki örnek üzerinde durmak yeterli sanıyorum.

Biri, yıllar önce İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen *Eumenidler* (Aiskhülos) uygulaması. Belki o zamanlar Devlet Tiyatroları için az çok "yeni" sayılabilecek, bildiğimiz birtakım biçim atraksiyonlarıyla oyun, metin üzerinde hiçbir çalışma gereği duyulmamış olarak finale dek geldi. Yine de "en azından biçimsel bir kıvıltı" diye olumlamayı düşünüyordum. Ama bütün dikkatimi, Athena'nın hüküm bildir-diği sona yoğunlaştırdım ister istemez.

Çünkü yine Joachim Latacz'ın da saptadığı gibi⁽³⁾,

"Orestes'in yargılanmasında Orestes'ten yana hüküm veren, Atina'nın site tanrıçası ve koruyucu tanrıçası Athena'nın hükmü, (...) eskinin duygusal olan —Aiskhülos öyle görüyor— kadın egemenliğine karşı, açık düşünen erkek egemenliğini

tutuyordu. Athena, Atina'yı temsil etmekte. Öyleyse, aklın, akılsızlıktaki içgüdüsel kendiliğindenliğe karşı kendini kanıtladığı yer, Atina'dır".

Latacz'ın burada, "Aiskhülos öyle görüyor," diye yaptığı uyarıyı, metnin tümü için algılamak gerek. (Kaldı ki onun Aiskhülos adına olumlar gibi sunduğu erkek egemen "ak-lın", az önce Filoktetes için nasıl "kötü işler için akıllı olma-yı öğrenmiş" iş-bitiriciler'in "nefretlik sofizma numarasına" işlediğini yine Latacz'dan okuduğumuzu anımsayalım). Finalesi daha iyi anlamk için, dilerseniz önce Zeus'un "kızı" Athena'ya ilişkin, Hesiodos'un (Theogonia'da) tanıtımına bir bakalım:⁴

"Ve Zeus çıkardı bir gün kafasından
çakır gözlü yaman Athena'yı,
o dünyayı birbirine katan tanrıçayı,
o hiç yorulmadan orduları yöneten,
o cenk ve savaş bağrıışmalarından hoşlanan
yüceler yücesi sayılan Athena'yı"

Şimdi işte bu Athena'nın, finalde hükmünü hangi sözlerle verdiğini ve kadınları temsilen son mücadeleyi vermeye çalışan Erinys'ler korosunun nasıl yanıtladığını, hiç değilse birkaç satırla izleyelim:⁵

"ATHENA: (*Oy kupasına en sonuncu olarak gelir*)

Oyumla son hükmü vermek bana ait

Çünkü beni doğuran, hiçbir ana değildir

Hayır, erkeğe ait her şeyi yürekten yüceltirim ben,

Evlilik dahil; çünkü babamdanım ben, büsbütün.

Bu yüzden, ödün vermem kadından yana asla (...)

KORO (Erinys'ler)

Ah siz yeni tanrılar, eski yasayı ve en eski hukuku

Yerle bir ediyorsunuz, elimden zorla alıp! (...)

ATHENA (...)

Ey tanrıçalar, ülkeniz insanlara yaramaz artık!

Zeus'a güvenirim ben, uzun söze ne gerek?(...)

Ağzının, sırf istenmeyen şeyler taşıyan

Verimsiz tohumunu saçıp durma toprağa; (...)

Öfkeni bağışlıyorum, yaşlı olan sensin çünkü,

Ama benden nice üstün olsa da bilgeliğin,

Zeus beni anladı, beni unutmadı.(...)

Görüldüğü gibi Zeus kültü, anne olarak bile, kadını değil, erkeği tanıyor; üstelik, buraya kadar Eriny's'lere buradaki gibi "tanrıça" muamelesi değil, en aşağılayıcı köpek muamelesi yapılmıştır; kadın-egemen topluma duyulan hıncın itirafıdır bu. Analık hakkını bile erkeğe tanımak ise, antik Yunan'daki erkek egemenliğinin en aşırı doruğudur ve kadının köleyle bir tutulurcasına aşağılandığı gerçeğini çarpıcı biçimde gösterir.

Esasen kadın egemenliğinin silah zoruyla ezilerek erkek egemenliğine geçiş sürecinin, mücadeleyle hâlâ sürdüğünü bu oyun kadar açık işleyen antik oyun hemen hemen yok gibidir. Çünkü (adı dahil) bu oyunun tipik karakteristiğidir bu. Nitekim oyunda, mücadele böyle ezilip, kadınlar boyun-duruğa girince, onlara tam bir "sofizma" riyakârlığıyla, "iyi niyetliler" anlamında "Eumenidler" denmektedir ve oyuna da özellikle bu ad verilmiştir.

Hiç unutmuyorum, oyun bitip de böylesine karakteristik bir final üzerinde bile en ufak bir dikkat yöneltici yabancılaştırma yapılmadığını görünce, ekibi tebrik ederken rejisörüne, "metnin hiç değilse bitişi üstünde bir irdeleme çalışması görmek istiyor insan," dediğimde, en başta onun hiçbir şeyin farkında olmadığını hayretle görmüştüm. Peki niçin seçilmişti öyleyse bu oyun? Besbelli çok "yeni" zannettikleri biçim gösterişine alet etmek için. Ama öte yandan, o zaman rejisör bana iyi niyetle, "Peki bu dediğin nasıl yapılır,"

diye sorsaydı, söyleyeceklerim çok soyut kalırdı. Çünkü somutlamak üzere gösterebileceğim bir “model” yoktu o zaman. Oysa şimdi var işte. Söylemek istediğim bu.

Ya Tümden İçi Boş Örnekler?

Yukarıdaki örnekte en azından orijinal metin aynen yer alıyordu. Ya örneğin Robert Wilson’un, tüm değerli antik ve klasik malzeme dağarını, adından başka bir şey bırakmamacasına kalp para gibi harcamasına ne demeli? Hele özellikle de insanlığa karşı zerrece sanatsal sorumluluk duymayan bu “janr”ın, kof şarlatanlığı ne kadar fazla olursa şanınin de o derece yükseldiği dünya sanat “piyasa”sına ne demeli?

Çok mutluyum ki, “yeni dünya düzenine karşı duran bir anlayışla” çalışıp üreten Tiyatro-Z, bu soruların yanıtını bana bırakmamış, eylemiyle örnekleyerek vermiş. Benim yaptığım, yalnızca bir tespit. Ama “sanatsal” meta piyasasının, kendi ürünleri olan “içi boş” sanat balonlarını daha da şişirmek için yaptığı olağanüstü pompalamalara karşı, böylesi olumlu çabaları da bizlerin en azından böylesi “tespitlerle” tamamlamaya çalışmamız, yararlı ve gereklidir sanıyorum.

DİPNOTLAR

- (1) Oyunun adını, Tiyatro-Z’den - *Philoktetes* - farklı olarak *Filoktetes* tarzında yazışımın nedeni, alfabesi değişik dillerden isimlerde okunuşu esas alma tutumunun çeviri ve yayın alanında oldukça yerleşmiş olması; nitekim kendi çeviri yayınlarımda da hep öyle yaptığım için kendimle çelişmek istemedim. Yoksa herkesin bu tutuma uyması gerekmiyor kuşkusuz.
- (2) Joachim Latacz, *Antik Yunan Tragedyaları*, Mitos-Boyut Yay. İstanbul 2006, S. 225-231.
- (3) Jozchim Latacz, adı geçen eser S.115.
- (4) *Mitoloji Sözlüğü*’nden, Azra Erhat, Remzi Kit., İstanbul 1984, S.71.
- (5) Projekt Gutenberg-DE-Kultur-SPIEGEL ONLINE sitesinden çev. Y.O.

OYUN DİZİSİ

(Son Oyunlar)

177. Nikolay GOGOL / Toplu Oy. 1 *Müfettiş/ Kumarbazlar/ Evlenme*
178. Peter TURRINI/ *Nihayet Bitti*
179. Arnold WESKER / Toplu Oyunları 1 *Boylam / İnkâr*
180. William SHAKESPEARE / *Kral III. Richard*
181. Metin BALAY / *Deniz Diye Bir Delikanlı*
182. Erhan GÖKGÜCÜ / Toplu Oy. 2 *İki Kalas Bir Heves / Ramazan'la Cülide*
183. Behiç AK / *İmaj Katili*
184. Tarık GÜNERSEL / *Yarım Bardak Su*
185. Atila ALPÖGE / *Gençlik Oyunları Çiiriik Elma / Tavlati Küttipati*
186. Funda ÖZŞENER / *Sevgili Hayat*
187. Bilgesu ERENUS / *Misafir*
188. Okday KORUNAN / *İyi Şanslar*
189. Sadık ASLANKARA / Toplu Oyunları 1 *Kevser'di / Ev-Ses / Hayal Ustası*
190. August STRINDBERG / Toplu Oy. 1 *Matmazem Julie / Alacaklılar*
191. Metin BALAY / *Düzmece Müzikal*
192. Erman CANATAN/Top.Oy.2 *Muammer/ DağlarınTürktüsü / İyi Yurtaş / Çukur*
193. Coşkun IRMAK/ Toplu Oyunları. 2 *Miletos Güzeli/ Memurun Fıslı*
194. Dusan KOVAÇEVİÇ / *Profesyonel*
195. Trevor GRIFFITHS / *İşgaller*
196. Raşit ÇELİKEZER / *Kazan Dairesi*
197. Müzeyyen E. ERİM / Toplu Oy. 2 *Bekârlar Apartmanı / Başarı / Ornumda*
198. Maksim GORKİ / Toplu Oy 3 *Yazlıkılar (Yaz Misafirleri) / Vassa Jeleznova*
199. Beki L. BAHAR / Toplu Oyunları. 1 *Ölümsüz Kullar / Senyora / Alabora*
200. Pierre MARIVAUX / Toplu Oyunları. 1 *Köleler Aulası / Tartışma*
201. Coşkun IRMAK / Toplu Oyunları. 3 *Dünyada Tek Başına / Kuş*
202. Kemal KOCATÜRK / Toplu Oy. 1 *Kanathı Doğanlar / Su İzler / Medeia*
203. Sinan BAYRAKTAR / Toplu Oyunları. 1 *Denizati / İdris Baba*
204. Yiğit SERTDEMİR /Toplu Oyunları 1 *Bekleme Salonu / O.B.E.B.*
205. Funda ÖZŞENER / *Ali! Tamara*
206. Yalçın BAYKUL / *İlklerin Efendisi Şiuasi*
207. Okday KORUNAN / Toplu Oyunları . 1 *Alo 900 / Konfetiler*
208. Nursen KARAS /Toplu Oy.1 *Şiir ya da Banka /Yoğurt ve Kam/İki Çocuk Oyunu*
209. Civan CANOVA/Toplu Oy. 4 *Üstad Harpagon'a Saygı Gecesi/ Mitosmorfoz*
210. Gerhard BORRIS / *Yükselişten Sonra*
211. Dejan DUKOVSKI / *Barut Fıçısı*
212. Nesrin KAZANKAYA /Toplu Oy. 1 *Seyir Defteri (Julia)/Dobrinja'da Düşün*
213. Güner SÜMER/ Bütün Oyunları 1 *Aşk Bir Masaldır / Ölü Mevsimler*
214. Aydın ARIT/Toplu Oyunları 1 *Bul Sineği / Aya Bir Yolcu / Uçamayan Kuşlar Tutulur / Beşgen*
215. Bayazıt GÜLERCAN / *Lodos*
216. Jean RACINE / *Bayazıt*
217. Mine ERGEN / *Surname-İdamname*
218. İbnürrefik Ahmet Nuri / *Ceza Kanunu (Günümüz Türkçesiyle)*
219. E. IONESCO/ Toplu Oy. 5 *Alma Doğanlaması/Yeni Kiracı/Görev Kurbaneları*
220. ÂLİ BEY / Eski Türk Oyunları 6 *Geveze Berber / Misafiri İstiskal*
221. EURİPİDES / *Medea*
222. William SHAKESPEARE / *Yaz Gecesi Ritiyası*
223. Güner SÜMER / Bütün Oyunları 2 *Yarın Cumartesi / Baba ile Oğul*
224. Aydın ARIT/Toplu Oyunları 2 *Gözlüklümin Maceraları / Sansür Var / Anarfişt Avcıları*
225. Loula ANAGNOSTAKİ /Toplu Oy. 1 *Geceyi Geçirmek / Şehir / Resmi Geçit*
226. F. Garcia LORCA /Toplu Oy. 1 *Kanlı düğün /Yerma /Bernarda Alba'nın Evi*
227. Sema GÖKTAŞ / Toplu Oyunları 1 *Duvar / Yerin Altında*
228. Turgay NAR / *Divâne Ağaç (Yunus Emre)*
229. Güner SÜMER / Toplu Oyunları 3 *Bozuk Düzen / Hüzzam.*

230. **MOLİERE** / Toplu Oy. 1 *Scapin'in Dolapları* / George Dandin'ın da Şaşkın Koca
231. **Mitos-Boyut 1. OYUN YARIŞMASI** Ercan Erdem-Lanet / Can Utku-Ölül
Güvercin / Meltem Yıldırım- Fesleğen Çıkmazı / Ali Doğanbay-Tek Kişilik
Cinayet / Mehmet Eşli-Gecenin Mühlrii / Alp Tahmaz-Karşılaşına
232. **Civan CANOVA** / Niobe
233. **Aydın ARIT** / Toplu Oyunları . 3 Bir Sorumlulu Aramıyor, Tüm Ülke Taramıyor /
Güneşi Parlatakların Gölgesinde / Limonluk Arısı / Son Gün
234. **Samuel BECKETT** / Oyun Sonu
235. **Lyubomir SİMOVIÇ** / Hasan Ağa'nın Karısı
236. **Ceren OLPK** / Toplu Oyunları 1 Gün Anneme Gebe/ Aydınlık Ama Kaç
Mınlık / Coşku ve Sayıklama / İziniz Var
237. **Gökçin GENÇ** / Mozart
238. **Hasan ERKEK** / Eşik
239. **Guillaume APOLLINAIRE** / Tiresias'ın Memeleri
240. **Behiç AK** / İki Çarpı İki
241. **Lev TOLSTOY** / Anna Karenina
242. **Zeynep KAÇAR** / Kadın Oyunları
243. **Mario FRATTİ** / Toplu Oyunları 1 Altı Tutkulu Kadın/ Kurban / Kafes
244. **Gülsüm CENGİZ** / Yaşamın İzindeki Kadınlar
245. **Tuncer CÜCENOĞLU** / Kızılırmak
246. **Mitos-Boyut 2. YARIŞMA OYUN YARIŞMASI**
Juliet'in Şalı/ Hamartia'nın Yolculuğu/ Arka Bahçede/ Valşi Komedi
247. **Tarik GÜNERSEL** / Toplu Oyunları 1 Altın Post / Neron ile Agripina
248. **Binnur ŞERBETÇİOĞLU** / Toplu Oyunları 1
Benim Bugün Doğum Günüüm/ Numan Nokta Net / Adı Maksut
249. **Roland SCHİMMELPFENNİG** / Geçmişten Gelen Kadın
250. **Doğan KORKMAZ** / Falaka (Ahmet Rasim'den uyarılama)
251. **Haşmet ZEYBEK** / Diğün ya da Davul
252. **Haldun DORMEN** / Hisseli Harikalar Kumpanyası
253. **Mario FRATTİ** / Che Guevara
254. **Diğer SÜMER** / Karacaoğlan
255. **Yücel ERTEN** / Azizname95
256. **Genco ERKAL** / Birtakım Azizlikler
257. **Civan CANOVA** / Neon
258. **Anton ÇEHOV** / Kısa Oyunları (9 oyun)
259. **Orhan ASENSA** / Toplu Oy. 2 Hurrem Sultan/ Ya Devlet Başa.... / Korku
260. **William SHAKESPEARE** / Macbeth
261. **AHMET VEFİK PAŞA** / Meraki (Hastalık Hastası)
262. **Haldun DORMEN** / Kantocu
263. **Hasan ERKEK** / Kutsal Döngü
264. **Deniz KAPTAN** / Kadın Hikâyeleri (8 oyun)
265. **Raşit ÇELİKEZER** / Bavullar
266. **İlhami EMİN** / Fil
267. **MOLİERE** / Tartüf (Le Tartüffe)
268. **Maksim GORKİ** / Toplu Oy. 4 Güneşin Çocukları / Barbarlar
269. **Victorien SORDOU** / Tosca
270. **Hasan ERKEK** / Bir Gençlik Şankısı
271. **EURİPİDES** / Troyalı Kadınlar
272. **Luigi PIRANDELLO** / Size Öyle Geliyorsa Öyledir
273. **Diğer SÜMER** / Toplu Oy. 4 Sandalın Kınaya Bağlı / Marion ile Memet
274. **Erhan GÖKGÜCÜ** / Toplu Oy. 3 Giordano Bruno / Memleketim Memleketim
275. **Eric-Emmanuel SCHMITT** / Evlilikte Ufak Tefek Cinayetler
276. **EURİPİDES** / Elektra
277. **Guillaume APOLLINAIRE** / Zamannın Rengi
278. **İlan HATSOR** / Maskeliler
279. **Cuma BOYNUKARA** / Yoksun
280. **Mert KARABEY** / Odalar

281. Özdemir NUTKU / *Söylev (Nutuk)*
 282. Cüneyt ÜLSEVER / *Aşkın Kendisi Aşk*
 283. Civan CANOVA / *Prömiyer*
 284. Andreas FLUORAKİS / *Yapraklar*
 285. Özgür YALIM / *Uyarlamalar Yeraltından Notlar / Saatleri Ayarlama Enstitüsü*
 286. Doğan KORKMAZ / *Kadınca (20 Kadın Oyunu)*
 287. Tuncer CÜCENOĞLU / *Yeşil Gece*
 288. Özen YULA / *İtiraz Oyunları*
 289. Erkan TUNÇ / *Dağınık Gazel*
 290. Jeffrey HATCHER / *Bir Picasso, Lütfen*
 291. Jean-Claude CARRİERE / *Aklın Defteri*
 292. David GİESELMAH / *Bay Kolpert*

BERTOLT BRECHT KÜLLİYATI BÜTÜN OYUNLARI

(Yayınlanmış olanlar)

- Cilt 1** İncil/ Baal(1919)/Baal(1922)/ Baal'ın Yaşam öyküsü/ Gecede Trampet Sesleri/ Düğün/ Şeytan Kovma/ Maranlıkta Işık/ Balık Avı / Ova
Cilt 2 Vahşi Ormanda / Kentlerin Vahşi Ormanında / İngiliz Kralı II. Eduard'ın Yaşamı / Adam Adamdır (1926) / Adam Adamdır (1938)
Cilt 3 Üç Kuruşluk Opera/ Mahagonny / Mahagonny Kentinin Yükselişi ve Düşüşü/Lindberghlerin Uçuşu / Anlaşma Üzerine Baden Öğreti Oyunu/ Evet Diyen/Evet Diyen. Hayır Diyen/Önlem (1930)/Önlem (1931)
Cilt 4 Mezbahaların Kutsal Johanna'sı/Kuraldışı ve Kural/ Ana (1933)/ Ana (1938)
Cilt 6 Küçük Burjuvanın Yedi Ölümçül Günahı / Horasyalılar Kuriasyalılar / Carrar Ananın Silahları/ III. Reich'in Korku ve Sefaleti
Cilt 7 Galilei'nin Yaşamı (1938/39) / Gelileo (Amerika Metni) / Galilei'nin Yaşamı (55/56) / Dansen/ Demirin Fiyatı Nedir
Cilt 8 Cesaret Ana ve Çocukları)/Lukullus'un Sorgulanması (1940)/Lukullus'un Sorgulanması (1951) /Lukullus'un Mahkûmiyeti / Sezuan'ın İyi İnsanı
Cilt 9 Puntila Ağa ve Uşağı Matti / Urturo U'nin Yükselişi / Simone Machard'ın Düşleri
Cilt 10 Schweyk / Malfi Düşesi
Cilt 11 Kafkas Tebeşir Dairesi / Sofokles'in Antigone'si

BERTOLT BRECHT / BÜTÜN ŞİİRLERİ

(Yayınlanmış olan)

Cilt 2

AMERİKAN OYUNLARI

(İngilizce-Türkçe bir arada)

1. *Ay ile Yarış* / Michael Joyce
2. *Küçük Tilkiler* / Lillian Hellman
3. *Sırça Hayvan Koleksiyonu* / Tennessee Williams
4. *Ot, Krem ve Esmer Şeker* / Samuel Hay
5. *Satıcının Ölümi* / Arthur Miller

Antik Çağın ünlü tragedya yazarı **Sofokles**'in bu oyunu, yazarın sanatsal açıdan en yetkin eseridir.

Filoktetes'te,

kahramanlıkları, zekâsı ve başarıları ile tanınan Odüsseus'un, savaşı kazanmak için, Makyavelist bir tutumla, başkasının temel haklarına nasıl pervasızca müdahale ettiği anlatılır.

Filoktetes,

günümüzde ve bütün çağlar boyunca, egemen güçlerin kendi çıkarları için türlü entrikalarla açtıkları savaşlarda, halkları ve bireyleri rahatça kurban edişlerinin 2500 yıl önce de var olduğunu gösteren çarpıcı bir temayı işlemektedir.

ISBN 975746819-3

9 789757 468196

Kapak Tasarımı: Mengü Ertel